

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBOS IŠVADA DĖL
KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS ALYTAUS MIESTO, JONAVOS, KĖDAINIŲ,
TAURAGĖS, ŠIAULIŲ IR ŠILUTĖS RAJONŲ SAVIVALDYBIŲ VEIKLOS SRITYSE**

TURINYS

1.	KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI.....	2
2.	KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKLOS SRITYSE, SUSIJUSIOSE SU KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMŲ ORGANIZAVIMU SAVIVALDYBĖSE.....	5
2.1.	ESANTIS TEISINIS REGULIAVIMAS NE VISAIS ATVEJ AIS ĮGALINA SAVIVALDYBĖS EFEKTYVIAI VYKDYTI KONTROLĖS FUNKCIJAS.....	7
2.2.	SAVIVALDYBIŲ TEISINIS REGLAMENTAVIMAS, SUSIJĖS SU KA TVARKYMO PASLAUGOS KOKYBĖS KONTROLE IR GALIMŲ PAŽEIDIMŲ NAGRINĖJIMU NĖRA AIŠKUS IR SISTEMIŠKAS.....	8
2.3.	TAM TIKRAIS ATVEJ AIS SAVIVALDYBĖSE NEUŽTIKRINAMA EFEKTYVI KA TVARKYMO PASLAUGOS KOKYBĖS PRIEŽIŪRA IR KONTROLĖ.....	11
2.4.	NE VISAIS ATVEJ AIS UŽTIKRINAMAS PROCEDŪRŲ, SUSIJUSIŲ SU KONKURSŲ, KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO PASLAUGŲ TEIKIANČIAM ATLIEKŲ TVARKYTOJUI PARINKTI, ORGANIZAVIMU, SKAIDRUMAS BEI ŠIŲ PROCEDŪRŲ VYKDYMO KONTROLĖ.....	23
2.5.	NEUŽTIKRINAMA PAKANKAMA ASMENŲ, DALYVAUJANČIŲ KA TVARKYMO SISTEMŲ ORGANIZAVIME IR ADMINISTRAVIME, VIEŠŲ IR PRIVAČIŲ INTERESŲ DERINIMO KONTROLĖ.....	31
3.	MOTYVUOTOS IŠVADOS / PASTABOS.....	33
4.	PASIŪLYMAI.....	34
5.	ANALIZUOTŲ TEISĖS AKTŲ IR DOKUMENTŲ SĄRAŠAS.....	38

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Korupcijos rizikos analizė savivaldybių veiklos srityse, susijusiose su komunalinių atliekų (toliau – KA) tvarkymo sistemų organizavimu, atliekama pirmą kartą. Vertinta, ar savivaldybių ir / ar KA tvarkymo sistemų administratorių¹ (toliau – įstaigos) numatytas vidinis teisinis reglamentavimas yra pakankamas, išsamus ir aiškus, kad būtų užtikrintas skaidrus procedūrų, susijusių su KA tvarkymo sistemų organizavimu / administravimu, vykdymas ir nebūtų sudaromos prielaidos korupcijos rizikoms kilti; taip pat, įstaigų veikla vykdančios minėtas procedūras, bei tokių procedūrų vykdymo kontrolė.

Analizuotas laikotarpis nuo 2019 m. sausio 1 d. iki 2022 m. balandžio 30 d.

Tikslas: antikorupciniu požiūriu įvertinti įstaigų veiklą, susijusią su KA tvarkymo sistemų organizavimu ir administravimu, nustatyti galimus korupcijos rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidas padaryti korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus, taip pat pateikti pasiūlymus, kurie padėtų geriau valdyti nustatytus korupcijos rizikos veiksnius ir / ar korupcijos riziką, siekiant minėtos srities ir / ar procedūrų skaidrumo.

Uždaviniai:

1. Nustatyti teisinio reglamentavimo trūkumus, kurie sudaro prielaidas korupcijai pasireikšti;
2. Išanalizavus praktinį procedūrų vykdymą, nustatyti teisės aktų įgyvendinimo problemas, susijusias su korupcija;
3. Pasiūlyti korupcijos riziką ir / ar jos veiksnius mažinančias priemones.

Objektas: įstaigų veikla, susijusi su KA tvarkymo sistemų organizavimu bei šių sistemų ir KA tvarkymo paslaugos teikimo administravimu.

Subjektai:

Alytaus miesto savivaldybė;
Jonavos rajono savivaldybė;
Kėdainių rajono savivaldybė;
Tauragės rajono savivaldybė;
Šiaulių rajono savivaldybė;
Šilutės rajono savivaldybė;

¹ Alytaus miesto savivaldybė, Jonavos rajono savivaldybė, Kėdainių rajono savivaldybė, Tauragės rajono savivaldybė, Šiaulių rajono savivaldybė, Šilutės rajono savivaldybė, UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras, UAB Jonavos paslaugos, Viešoji įstaiga Kauno regiono atliekų tvarkymo centras, UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras, Viešoji įstaiga Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras, UAB Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras.

UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras;
 UAB Jonavos paslaugos;
 Viešoji įstaiga Kauno regiono atliekų tvarkymo centras;
 UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras;
 Viešoji įstaiga Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centra;
 UAB Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų² ir dokumentų turinio analizė;
2. Interviu metodas (subjektų atstovams pateikti klausimai el. paštu³, telefonu visą analizės atlikimo laikotarpį);
3. Prieinamos informacijos stebėjimas ir analizavimas (valstybės registrai, informacinės sistemos, viešai prieinama informacija, duomenų bazės ir pan.).

Atliekant korupcijos rizikos analizę nagrinėta ir / ar vertinta:

1. Korupcijos rizikos analizės išvados priede Nr. 1 išvardinti teisės aktai, dokumentai ir kita informacija.
2. Įstaigų interneto svetainėse skelbiama informacija, susijusi su analizuojama veiklos sritimi.
3. Įstaigų raštu⁴, elektroniniu paštu ir telefonu pateikta informacija, susijusi su analizuojama veiklos sritimi.
4. Teisės aktų nuostatos, reglamentuojančios įstaigų veiklos sritį, kurioje atliekama korupcijos rizikos analizė.
5. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos turima ir / ar pasiekiamą informaciją, susijusią su analizuojama įstaigų veiklos sritimi.
6. Kita informacija, reikalinga korupcijos rizikos analizei atlikti.

Korupcijos rizikos analizės išvados, padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize, vertinant:

1. Sociologinių tyrimų duomenis⁵.
2. Darbuotojų savarankiškumą priimant sprendimus ir sprendimų priėmimo diskreciją.
3. Darbuotojų priežiūros ir kontrolės lygį.

² Vertinama atsižvelgiant į analizuojamą laikotarpį galiojusias aktualias teisės aktų redakcijas.

³ Informacija gauta el. paštu tomas.motieka@stt.lt

⁴ Įstaigų atsakymai į 2022-08-17 raštą reg. Nr. 4-01-6709.

⁵ Sociologinio tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2021“ duomenimis, savivaldybes, kaip labiausiai korumpuotas institucijas vertina 23% gyventojų (IV vieta tarp visų institucijų), 24% įmonių vadovų (IV vieta tarp visų institucijų) ir 38% valstybės tarnautojų (II vieta tarp visų institucijų). Minėto tyrimo duomenimis 52% gyventojų, 35% įmonių vadovų ir 28% valstybės tarnautojų mano, kad korupcija labiausiai paplitusi savivaldybių viešųjų pirkimų skyriuose / komisijose. Atsižvelgus į apklaustų gyventojų nuomone, kyšininkavimo indeksas (kyšio prievartavimo / davimo) per pastaruosius 5 metus savivaldybėse buvo 0,08 ir atitinkamai 0,02, o jo efektyvumo indeksas sudarė 1,0; apklausus įmones, nustatytas 0,06 kyšio prievartavimo, 0,03 kyšio davimo ir 1,0 kyšininkavimo efektyvumo indeksas savivaldybėse; valstybės tarnautojų pateiktais duomenimis – atitinkami indeksai sudarė 0,12, 0,02 ir 0,71.

4. Veiklos išorės ir / ar vidaus audito informacija;
5. Analizuojamose procedūrose dalyvaujančių įstaigų darbuotojų rotacijos lygį.
6. Atliekamos veiklos dokumentavimo reikalavimus.
7. Analizuojamos veiklos, dokumentų viešumą ir prieinamumą visuomenei.

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize. Jei prašomų pateikti dokumentų ar duomenų nebuvo pateikta, laikoma, kad jų nėra.

2. KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKLOS SRITYSE, SUSIJUSIOSE SU KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMŲ ORGANIZAVIMU SAVIVALDYBĖSE

Kaip numatyta Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų (toliau – Nuostatai), patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. 1138 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. spalio 13 d. nutarimo Nr. 1473 redakcija), 7.2 papunktyje, vienas iš svarbiausių Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos (toliau – AM) veiklos tikslų yra formuoti valstybės politiką atliekų tvarkymo srityje, o siekiant anksčiau įvardinto tikslo įgyvendinimo, vadovaudamasi minėtų Nuostatų 8.2.1 papunkčiu, AM rengia teisės aktų projektus bei planavimo dokumentus susijusius su atliekų tvarkymo sritimi, dalyvauja juos rengiant, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja šiame papunktyje nurodytų planavimo dokumentų nuostatų įgyvendinimą, taip pat, atsižvelgiant į Nuostatų 8.3.6 papunktį, AM reglamentuoja ir administruoja visų atliekų (išskyrus netinkamų naudoti sprogmenų ir radioaktyviąsias atliekas, kritusių gyvulių ir žemės ūkio atliekas) tvarkymą, kontroliuoja nustatytų reikalavimų ir užduočių įgyvendinimą, koordinuoja kitų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų atliekų tvarkymo srities veiklą.

Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo (toliau – ATĮ) 2 straipsnyje yra apibrėžta, jog komunalinių atliekų (toliau – KA) tvarkymo sistema – tai organizacinių, techninių ir teisinių priemonių visuma, susijusi su savivaldybių funkcijų įgyvendinimu atliekų tvarkymo srityje, kuri, be kita ko, apima ir komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorių⁶ veiklą. Atkreiptinas dėmesys, jog Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnyje yra numatytos savarankiškosios savivaldybių funkcijos, kurių viena – KA tvarkymo sistemų diegimas, antrinių žaliavų surinkimo ir perdirbimo organizavimas, sąvartynų įrengimas ir eksploatavimas. Vadovaujantis ATĮ 25 ir 30 straipsnių nuostatomis, savivaldybės organizuoja komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, būtinas jų teritorijose susidarančioms komunalinėms atliekoms tvarkyti, užtikrina tų sistemų funkcionavimą, organizuoja šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, tvarkymą ir administruoja komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą. Kelios ar visos į komunalinių atliekų tvarkymo regioną įeinančios savivaldybės, didindamos atliekų tvarkymo sistemos efektyvumą, gali bendradarbiauti ir kartu įsteigti juridinį asmenį, kuris atliks su komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimu susijusias, savivaldybių jam pavestas funkcijas. Susipažinus su korupcijos rizikos analizės subjektų pateikta informacija, pastebėtina, kad tam tikrais atvejais, pavyzdžiui Kėdainių ir Šilutės rajonų savivaldybės visas, su KA tvarkymo

⁶ Kaip nurodyta ATĮ 2 straipsnyje – vienos, kelių ar visų į komunalinių atliekų tvarkymo regioną įeinančių savivaldybių įsteigtas juridinis asmuo, savivaldybės (savivaldybių) pavedimu atliekantis komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo funkcijas ir (ar) teikiantis atliekų tvarkymo paslaugas.

sistemų organizavimu ir administravimu susijusias funkcijas, vykdo savarankiškai per savivaldybių administracijas.

Tuo tarpu, Alytaus miesto savivaldybė 2006-10-26 Alytaus miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-196 ir 2007-10-25 Alytaus miesto savivaldybės administracijos ir UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centro sudaryta Alytaus miesto savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo sutartimi Nr. 169/SR-1445 KA, o Šiaulių rajono savivaldybė 2009 m. birželio 25 d. Šiaulių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-211 KA, tvarkymo sistemos organizavimo ir administravimo funkcijas yra delegavusios regioniniams atliekų tvarkymo centrams – ATĮ 30 straipsnio 1 dalyje numatytais pagrindais įsteigtiems KA tvarkymo sistemos administratoriams. Pastebėtina, kad Tauragės rajono savivaldybėje 2007 m. kovo 1 d. vadovaujantis 2007 m. vasario 14 d. Tauragės rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. 1-1993 Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktorius ir UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras pasirašė Koncesijos sutartį, kurios pagrindu KA surinkimo ir tvarkymo sistemos administravimo funkcijos priskirtinos UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centrui. Taip pat, atkreiptinas dėmesys, kad Jonavos rajono savivaldybė 2013 m. liepos 31 d. Jonavos rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. 1TS-271 KA tvarkymo sistemos administravimo ir KA tvarkymo funkcijas yra delegavusi savivaldybės valdomai įmonei UAB „Jonavos Paslaugos“, teikiančiai KA tvarkymo paslaugas sudarius su minėta įmone vidaus sandorį.

Įvertinus tai, kas išdėstyta, matome, kad KA tvarkymo sistemų organizavimo ir administravimo praktika nėra vienoda ir tapati, o atskiros savivaldybės KA tvarkymo sistemų organizavimo ir / ar administravimo funkcijas perleidžia kitiems subjektams sudarydamos su jomis įvairių juridinių formų (organizavimo, koncesijų ar vidaus sandorių) sutartis, atsižvelgdamos į joms ATĮ, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (toliau – VSĮ) ir Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – VPI) suteiktą diskreciją, tačiau svarbu atkreipti dėmesį, jog vadovaujantis ATĮ 31 straipsnio nuostatomis KA turi būti tvarkomos savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatyta tvarka, o šių taisyklių reikalavimų įvykdymo kontrolė, aukščiau minėtu įstatymu priskirta savivaldybių kompetencijai. Be kita ko, ATĮ 2 straipsnio 41 dalyje įtvirtintas KA tvarkymo paslaugos teikimo administravimo apibrėžimas, kuriuo būtent savivaldybėms priskiriama jų patvirtintų atliekų tvarkymo taisyklių, kitų teisės aktų, susijusių su KA tvarkymu, reikalavimų vykdymo kontrolė. Paminėtina, kad vadovaujantis ATĮ, KA tvarkymo sistemų administratoriams savivaldybės gali perduoti tokias reikšmingas funkcijas kaip: konkurso komunalinių atliekų tvarkymo paslauga teikiančiam atliekų tvarkytojui parinkti organizavimas; įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir komunalinių atliekų tvarkymą dydžio apskaičiavimas ir jos teikimas tvirtinti savivaldybių taryboms; atliekų tvarkytojo sutartinių įsipareigojimų priežiūros ir kontrolės vykdymas

ir pan. Atsižvelgiant į tai, kad ATĮ nenumato baigtinio sąrašo funkcijų, kurios savivaldybių gali būti perduotos vykdyti komunalinių atliekų tvarkymo sistemų administratoriams, atkreiptinas dėmesys į savivaldybių vykdomos perduotų funkcijų kokybiško ir savalaikio įvykdymo kontrolės efektyvumą.

2.1. Esantis teisinis reguliavimas ne visais atvejais įgalina savivaldybes efektyviai vykdyti kontrolės funkcijas.

Vadovaujantis ATĮ 30 straipsnio 7 dalyje įtvirtinta imperatyvia norma, jog „<...> **Už atliekų tvarkytojo teikiamos paslaugos kokybės priežiūrą ir kontrolę, už šios paslaugos nepertraukiamą teikimą atsakinga atitinkamos savivaldybės vykdomoji institucija.**“, tačiau to paties straipsnio 3 dalies 2 punktą numato, kad komunalinių atliekų tvarkymo sistemos **administratorius gali „2) vykdyti sutartinių įsipareigojimų tarp komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriaus ir šio straipsnio 12 dalyje nurodyto atliekų tvarkytojo priežiūrą ir kontrolę;**“. Be kita ko, nėra aišku, ar į aukščiau minimų *sutartinių įsipareigojimų* sąvokos turinį patenka ir paslaugos kokybės kontrolė. Be to, atkreiptinas dėmesys, jog minėto straipsnio 3 dalies 9 punktą numato, kad komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorius gali vykdyti ir „*kitas su komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimu susijusias savivaldybių pavestas funkcijas.*“ Esantis reglamentavimas, manytina laikytinas prieštaringu nes nėra aišku, kaip savivaldybių vykdomosios institucijos galėtų vykdyti teikiamos paslaugos priežiūrą ir kontrolę, šią funkciją, minėto įstatymo 30 straipsnio 3 dalies 9 punkte numatyta tvarka perdavus komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriui bei kokia atsakomybė kiltų savivaldybės vykdomajai institucijai už kokybės kontrolės funkcijos nevykdymą. Be to, teisės aktuose nesant numatyto baigtinio funkcijų, priskirtinų komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriams, sąrašo, sukuriama itin plati veiksmų ir sprendimų priėmimo diskrecija, imperatyviai neužtikrinama, kad KA tvarkymo sistemų administratoriai nevykdys ATĮ savivaldybių kompetencijai priskirtinų funkcijų numatytų minėto įstatymo 25 straipsnyje, kuriame, be kita ko, įtvirtinta savivaldybių funkcija administruoti KA tvarkymo paslaugos teikimą, o tai, savo ruožtu, apima ir teisės aktų, susijusių su KA tvarkymu, reikalavimų vykdymo kontrolės funkcijas.

Taip pat, pastebėtina, kad Minimalių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimų (toliau – Kokybės reikalavimai), patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. spalio 23 d. įsakymu Nr. D1-857 „Dėl minimalių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimų patvirtinimo“ 4 punktą numato, jog „<...> *Paslaugos kokybės priežiūrą ir kontrolę vykdo savivaldybė ir (ar) komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorius (toliau – Administratorius)*“.

Išvada. Esantis reglamentavimas, kuomet, tiek savivaldybės vykdomoji institucija, tiek KA tvarkymo sistemos administratorius gali vykdyti KA tvarkytojo priežiūrą ir kontrolę, laikytinas

ydingu, nes nėra aišku, kuris subjektas konkrečiu atveju privalo vykdyti priežiūros ir kontrolės funkcijas, todėl, tam tikrais atvejais, nebūtų išvengiama funkcijų dubliavimo (arba priešingai – minėtos funkcijos nebūtų efektyviai įgyvendinamos), o tai, manytina gali įtakoti neracionalų ir neefektyvų resursų naudojimą ir padidėjusią administracinę naštą KA tvarkytojui.

Pasiūlymas:

Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta, siūlytume AM, turint teisėkūros iniciatyvos teisę, svarstyti galiojančio teisinio reglamentavimo pakeitimus, numatant griežtai apibrėžtą KA tvarkymo sistemų administratoriams priskiriamų funkcijų sąrašą bei KA tvarkymo paslaugos priežiūros ir kontrolės funkcijos priskyrimą išskirtinai savivaldybių kompetencijai.

2.2. *Savivaldybių teisinis reglamentavimas, susijęs su KA tvarkymo paslaugos kokybės kontrole ir galimų pažeidimų nagrinėjimu nėra aiškus ir sistemiškas.*

Minimalių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimų (toliau – Kokybės reikalavimai), patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. spalio 23 d. įsakymu Nr. D1-857 „Dėl minimalių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimų patvirtinimo“ 54 punktą numato, jog: „*Atliekų tvarkytojo ir atliekų turėtojo ginčus dėl Paslaugos netinkamo teikimo ar neteikimo, taip pat skundus dėl Atliekų tvarkytojo ar atliekų turėtojo veiksmų nagrinėja savivaldybė.*...“ Pastebėtina, kad savivaldybių tarybų priimami teisės aktai, ne visais atvejais atitinka minėto Kokybės reikalavimų punkto nuostatas, priskiriant skundų dėl atliekų tvarkytojo veiksmų nagrinėjimo funkciją kitiems subjektams.

Alytaus miesto savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių (toliau – Alytaus ATT), patvirtintų Alytaus miesto savivaldybės tarybos 2013 m. birželio 27 d. sprendimu Nr. T-166 XV skyriaus „Skundų ir prašymų nagrinėjimo tvarka“ 103 punkte numatyta, kad „*Komunalinių atliekų turėtojų skundus ir prašymus dėl šių atliekų tvarkymo sistemos teikiamų paslaugų kokybės nagrinėja savivaldybės teritoriją aptarnaujantis komunalinių atliekų tvarkytojas (-ai), ARATC⁷ ir Alytaus miesto savivaldybės administracija.*“ Minėtų taisyklių 107 punktą numato, kad „*Gautas rašytinis ar žodinis skundas ar prašymas išnagrinėjamas ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo jo gavimo dienos ir apie priimtą sprendimą pranešama registruotu laišku komunalinių atliekų turėtojui, ARATC ir savivaldybės administracijai.*“, o 108 ir 110 punktai reglamentuoja: „*Gavęs (-ę) pakartotinį skundą to paties komunalinių atliekų turėtojo tuo pačiu klausimu, komunalinių atliekų tvarkytojas (-ai) privalo apie tai pranešti ARATC bei savivaldybės administracijai, kurie sprendžia, ar skundas pagrįstas, ir imasi atitinkamų priemonių.*“ ir atitinkamai „*Atliekų turėtojas turi teisę raštiškai kreiptis*

⁷ UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras

tiesiai į savivaldybės administraciją arba ARATC su skundu dėl atliekų tvarkytojo (-ų) neveikimo ar netinkamo veikimo. Tokie skundai yra nagrinėjami savivaldybės administracijoje nustatyta tvarka.“ Pastebėtina, kad Alytaus miesto savivaldybės taryba 2006 m. spalio 26 d. sprendimu Nr. T-196 nusprendžia pavesti uždarajai akcinei bendrovei Alytaus regiono atliekų tvarkymo centrui administruoti Alytaus miesto komunalinių atliekų tvarkymo sistemą ir vykdyti konkrečias funkcijas, tarp kurių pranešimų / prašymų / skundų nagrinėjimas nėra numatytas.

Jonavos rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklių, patvirtintų Jonavos rajono savivaldybės tarybos 2021 m. rugpjūčio 5 d. sprendimu Nr. ITS-138, 131 punkte numatyta, kad *„Komunalinių atliekų turėtojų prašymus ir skundus dėl šių atliekų tvarkymo paslaugų kokybės nagrinėja Administratorius.*“, tuo tarpu, tų pačių taisyklių 138 punktą numato, jog *„Gyventojų ir juridinių asmenų skundus dėl Administratoriaus, atliekų tvarkytojų teikiamų paslaugų kokybės nustatyta tvarka nagrinėja ir sprendimus dėl išaiškėjusių trūkumų ar pažeidimų pašalinimo priima Savivaldybės administracija.*“ Taip pat, atkreiptinas dėmesys, kad Jonavos rajono savivaldybės taryba 2013 m. liepos 31 d. sprendimu Nr. ITS-271 paveda Jonavos rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriui atlikti Jonavos rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklėse jam nustatytas komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo funkcijas, kurios įvardintos minėtų taisyklių 12 punkte, tačiau tarp šių funkcijų pranešimų / prašymų / skundų nagrinėjimas nėra numatytas⁸.

Kėdainių rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių, patvirtintų Kėdainių rajono savivaldybės tarybos 2022 m. kovo 25 d. sprendimu Nr. TS-63, 111 punkte reglamentuota, kad *„Atliekų turėtojų skundus ir prašymus dėl šių atliekų tvarkymo sistemos teikiamų paslaugų kokybės nagrinėja Savivaldybės teritoriją aptarnaujantis komunalinių atliekų tvarkytojas ir Savivaldybės administracija.*“ Tokios minėto punkto nuostatos vertintinos kritiškai, nes sudaro galimybę skundžiamam subjektui nagrinėti skundus dėl jo paties veiksmų, tuo tarpu, Kokybės reikalavimų 54 punkte imperatyviai įtvirtinta savivaldybės kompetencija skundų nagrinėjimo srityje.

Tauragės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių, patvirtintų Tauragės rajono savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 18 d. sprendimu Nr.1-169, 41 punkte išvardintos KA tvarkytojo pareigos, taip pat ir pareiga *„41.16. visus gautus skundus spręsti tinkamai ir laiku bei nedelsiant imtis veiksmų trūkumams pašalinti; <...>“* Tų pačių taisyklių 134 punkte numatyta, jog *„Komunalinių*

⁸ KRA išvados projekto derinimo metu, Jonavos rajono savivaldybė pateikė nuomonę, kad ne visos komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriui priskirtinos funkcijos, tame tarpe ir prašymų bei skundų nagrinėjimas, nurodytos aukščiau įvardintame 12 punkte, nes 12.4 papunktyje numatyta, kad administratorius privalo vykdyti kitus teisėtus savivaldybės administracijos pavedimus, o tai rodo, kad 12 punkte nurodytas funkcijų sąrašas nėra baigtinis. Atkreiptinas dėmesys, kad minėtas 12.4 papunktis numato: *„vykdo kitus Savivaldybės administracijos direktoriaus teisėtus rašytinius pavedimus“*, tačiau tokių rašytinių pavedimų Jonavos rajono savivaldybės administracija nepateikė, todėl STT pastebėjimas laikytinas aktualiu.

atliekų turėtojų skundus ir prašymus dėl šių atliekų tvarkymo sistemos teikiamų paslaugų kokybės nagrinėja Savivaldybės teritoriją aptarnaujantys komunalinių atliekų tvarkytojai, Administratorius ir Savivaldybės administracija.“ Be kita ko, Tauragės rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymo tvarkos aprašo, patvirtinto Tauragės rajono savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 18 d. sprendimu Nr.1-170, 9 punkto „9. Administratoriaus ir (ar) Savivaldybės funkcijos.“ 9.6 papunktis nurodo: „9.6. nagrinėti *Atliekų tvarkytojo ir atliekų turėtojo ginčus dėl Paslaugos netinkamo teikimo ar neteikimo, taip pat skundus dėl Atliekų tvarkytojo ar atliekų turėtojo veiksmų.*“ Įvardintos savivaldybės teisės aktų nuostatos galėtų būti vertinamos kritiškai, nes nėra aišku, kas konkrečiai ir kokia tvarka turėtų nagrinėti gaunamus skundus, šią funkciją minėtomis nuostatomis priskiriant skirtingiems subjektams, nors vadovaujantis Kokybės reikalavimų 54 punktu, minėta funkcija priskirtina savivaldybės kompetencijai. Atkreiptinas dėmesys, kad Tauragės rajono savivaldybė 2022 m. birželio 23 d. raštu Nr. 19-2795 atsakydami į Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) paklausimą dėl nuo 2019 m. sausio 1 d. iki 2022 m. balandžio 30 d. gautų skundų / pretenzijų dėl veiklos komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo srityje skaičiaus, nurodant skundžiamą subjektą / asmenį (-is) ir tokių skundų / pretenzijų nagrinėjimo rezultatus, pateikė informaciją, jog „Šie skundai Tauragės rajono savivaldybės administracijoje registruojami bendrame gautų prašymų registre, todėl gautų skundų / pretenzijų dėl veiklos komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo srityje sąrašo neturime.“ ir, taip pat, nurodo, jog visi gauti skundai buvo nepagrįsti. Esanti situacija, kuomet neužtikrinamas duomenų atsekamumas gali sąlygoti paslaugos teikimo kokybės kontrolės trūkumą, jos savalaikiškumą bei neigiamai įtakoti atitinkamų sankcijų taikymo efektyvumą. Pažymėtina, kad KRA išvados projekto derinimo metu, Tauragės rajono savivaldybė pateikė papildomą informaciją, kuri, iš esmės, prieštarauja aukščiau nurodytai, jog „Visi skundai/pretenzijos yra registruojami bendrame Gyventojų ir įstaigų pasiūlymų, prašymų, pareiškimų, skundų registre. Naudojant įvairias dokumentų valdymo sistemos filtravimo funkcijas (skundo gavimo data, sudarytojas, antraštė, vykdytojas ir kt.) visi skundai ir jų išsprendimo istorija yra atsekami ir matomi.“, o TRATC⁹ pateikė apibendrintą statistinę informaciją jog „2019 m. buvo užregistruota 101 atliekų turėtojų skundas ar pageidavimas, 2020 m. 35, 2021 m. 23, 2022 m. iki 04-30 d. 23.“, tačiau neįvertinus su gautais skundais susijusios medžiagos, kvestionuotinas vykdomos kontrolės ir skiriamų sankcijų efektyvumas.

Šiaulių rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių, patvirtintų Šiaulių rajono savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 3 d. sprendimu Nr. T-71, 114 punkte numatyta, kad „Komunalinių atliekų turėtojų skundus ir prašymus dėl šių atliekų tvarkymo sistemos teikiamų

⁹ UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras.

paslaugų kokybės nagrinėja savivaldybės teritoriją aptarnaujantys komunalinių atliekų tvarkytojai, Administratorius ir savivaldybė.“ Nors tų pačių taisyklių 118 punktas numato galimybę skundą dėl komunalinių atliekų tvarkytojo (-ų) neveikimo ar netinkamo veikimo raštu tiesiogiai teikti savivaldybei ar KA tvarkymo sistemos administratoriui, tačiau iš esamo reglamentavimo nėra aišku, koks būtent subjektas yra atsakingas už šių skundų nagrinėjimą ir atitinkamų sprendimų priėmimą.

Šilutės rajono savivaldybės administracija 2022 birželio 17 d. raštu Nr. R3-(4.1.18.E)-3158 atsakydami į STT paklausimą dėl nuo 2019 m. sausio 1 d. iki 2022 m. balandžio 30 d. gautų skundų / pretenzijų dėl veiklos komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo srityje skaičiaus, nurodant skundžiamą subjektą / asmenį (-is) ir tokių skundų / pretenzijų nagrinėjimo rezultatus, pateikė informaciją, jog „*Per minėtą laikotarpį raštiškų skundų / pretenzijų nebuvo gauta. Dažniausiai buvo gaunami telefoniniai pranešimai dėl atliekų neišvežimo, netvarkingų aikštelių, į kuriuos buvo sureaguota ir pažeidimai pašalinti per sutartyje numatytus terminus.*“

Išvada. Aukščiau pateiktas savivaldybių teisinis reglamentavimas, manytina, stokoja sistemiškumo, nes savivaldybės priimamų teisės aktų nuostatos praplečia aplinkos ministro įsakymu patvirtinto reguliavimo normas, todėl nėra aišku, koks konkretus subjektas ir kuo vadovaujantis nagrinėja pranešimus / prašymus / skundus susijusius su KA tvarkymu savivaldybėje. Nesant detalaus procedūrų teisinio reglamentavimo ir sistemiško teisės normų taikymo kyla neobjektyvių sprendimų priėmimo rizikos, o tai gali įtakoti netikslingų ir / ar neproporcingų sankcijų taikymą ar sudaryti sąlygas jų išvengti.

Pasiūlymas:

Atsižvelgiant į tai, siūlytume Alytaus miesto savivaldybei, Jonavos, Kėdainių, Tauragės, Šiaulių rajonų savivaldybėms užtikrinti šių savivaldybių vidinio teisinio reglamentavimo atitikimą aplinkos ministro įsakymu patvirtintoms teisinio reguliavimo nuostatoms. Taip pat, Kėdainių rajono savivaldybei siūlome teisinėmis ir / ar organizacinėmis priemonėmis užtikrinti, kad skundžiamam subjektui nebūtų sudaryta galimybė nagrinėti skundus dėl jo paties veiksmų.

2.3. Tam tikrais atvejais savivaldybėse neužtikrinama efektyvi KA tvarkymo paslaugos kokybės priežiūra ir kontrolė.

ATĮ 30 straipsnio 7 dalyje įtvirtinta imperatyvi norma, jog „<...>Už atliekų tvarkytojo teikiamos paslaugos kokybės priežiūrą ir kontrolę, už šios paslaugos nepertraukiamą teikimą atsakinga atitinkamos savivaldybės vykdomoji institucija.“

2.3.1. Alytaus miesto savivaldybėje KA tvarkymo sistemos administratoriaus ir savivaldybės vykdomos KA vežėjo patikros procedūros nėra reglamentuotos, KA tvarkymo paslaugos kokybės vertinimo rodikliai gali būti vertinami ir taikomi subjektyviai.

Alytaus ATT 20 punktas numato, kad „*Už atliekų tvarkytojų teikiamų paslaugų kokybės priežiūrą bei kontrolę pagal pasirašytas sutartis atsako ARATC.*“ Minėtų taisyklių 113 punktas nurodo, kad „*<...> atliekų surinkimo ir tvarkymo paslaugų kokybę kontroliuoja savivaldybės administracija.*“ Alytaus miesto savivaldybė 2022 m. birželio 17 d. raštu SD-5314 (6.17E) pateikė informaciją, kad internetu vykdoma atliekų vežėjo kontrolė, stebimos atliekų vežėjo transporto priemonių buvimo vietos, transporto priemonių svėrimas, pridudant mišrias komunalines atliekas rūšiavimui. Prisijungimo prie minėtos sistemos galimybes turi ir atliekų vežėjo kontrolę vykdo ARATC ir Alytaus miesto savivaldybės administracijos Aplinkos apsaugos skyriaus vyr. specialistas, atsakingas už komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimą. Tikslinant šią informaciją ir kontrolės funkcijų vykdymo aplinkybes, Alytaus miesto savivaldybė 2022 m. rugsėjo 29 d. STT persiuntė ARATC pateiktą informaciją, jog minėtos procedūros nėra reglamentuotos, tikrinimų apskaita nevedama. Tuo pačiu raštu Alytaus miesto savivaldybė informavo, kad vykdant procedūrą, susijusių su KA tvarkymu kontrolę, be kita ko, vadovaujamosi ir Alytaus regiono komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymo bei stebėsenos ir kontrolės rodiklių ir jų kriterijų nustatymo tvarkos aprašu, patvirtintu UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centro direktoriaus 2014-08-05 įsakymu Nr. V-101, kurio 6 punkte numatyta, jog „*Paslaugos kokybės priežiūrą ir kontrolę vykdo Administratorius ir (ar) Savivaldybė.*“ Atkreiptinas dėmesys, kad minėto aprašo 10 ir 11 punktuose yra numatyti paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės rodikliai bei jų kriterijai, be to, to paties aprašo 12 punktas numato jog „*Paslaugos kokybės rodikliai vertinami vykdant Paslaugos kokybės stebėseną ir kontrolę pagal šiame Tvarkos apraše nustatytus stebėsenos ir kontrolės rodiklius bei jų kriterijus.*“ Pažymėtina, kad minėtų rodiklių ir kriterijų skaitinės reikšmės pagal minėto aprašo reikalavimus turi būti išreiškiamos procentinėmis dalimis (%), tačiau nėra numatyta, kokia konkreti skaitinė reikšmė laikytina ribine (reikšminga, kritine ar pan.), todėl nėra aišku, kokių konkrečių rodikliu remiantis vykdomas paslaugos kokybės įvertinimas. Pavyzdžiui: „*11.1. pagrįstų komunalinių atliekų turėtojų kreipimusi pagrindu nustatytų trūkumų pašalinimo ir nepašalinimo atvejų santykis (reikšmė – proc.)*“ Tarkime, kad nustatyta, jog 10 KA turėtojų pareiškimų per savaitę buvo pagrįsti, trūkumai pašalinti 5 atvejais. Tokiu atveju, minėtas rodiklis būtų 50%, tačiau nėra numatyta, kaip vertinamas šis dydis – reikšmingas, patenkinamas, kritinis ar pan. ir kaip šio dydžio įvertinimas įtakos tolimesnį KA tvarkymo paslaugos monitoringą ir šios paslaugos kokybės gerinimą, nes aukščiau įvardintuose teisės aktuose šie procesai nėra reglamentuoti. Taip pat, atkreiptinas dėmesys į Alytaus miesto savivaldybė 2022 m. birželio 17 d. raštu SD-5314 (6.17E)

pateiktą informaciją, jog nuo 2019 m. sausio 1 d. iki 2022 m. balandžio 30 d. ARATC, vežėjas ir Alytaus miesto savivaldybė gavo 3633 fizinių / juridinių asmenų prašymus / pranešimus / skundus dėl KA tvarkymo paslaugos teikimo bei pritaikė sankcijų už 23 141, 83 Eur. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta bei nurodytų prašymų / pranešimų / skundų pakartotinumą (2019 m. – 1005, 2020 m. – 749, 2021 m. – 1394, 2022 m. iki balandžio 30 d. – 485), manytina, kad esanti stebėsenos, sankcijų taikymo bei kontrolės sistema nėra efektyvi ir savivaldybės vykdoma KA tvarkymo paslaugos kokybės priežiūra nėra pakankama, nes nesant detalaus atliekų vežėjų vykdomos kontrolės reglamento bei nustatytų konkrečių paslaugos kokybės kriterijų ribinių dydžių ir jų reikšmingumo, gali kilti rizikos dėl nevienodai ir subjektyviai vykdomų kontrolės procedūrų bei galimo piktnaudžiavimo.

Pasiūlymas:

Atsižvelgiant į tai, siūlytume numatyti objektyviai įvertinamais kokybės kriterijais paremtą kontrolės mechanizmą bei detaliai reglamentuoti atliekų vežėjo kontrolės procedūras, užtikrinant, be kita ko, su minėtais patikrinimais susijusių duomenų dokumentavimą ir atsekamumą.

2.3.2. Jonavos rajono savivaldybėje KA tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymo kriterijai stokoja konkrečių, objektyviais dydžiais išreikštų verčių.

Jonavos rajono komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymo bei stebėsenos ir kontrolės rodiklių ir jų kriterijų nustatymo tvarkos aprašo, patvirtinto Jonavos rajono savivaldybės tarybos 2014 m. rugsėjo 25 d. sprendimu Nr. 1 TS – 0266, 12 punkte numatyti KA tvarkymo paslaugos kokybės vertinimo rodikliai, o minėto aprašo 13 punktą numato, kad „*Paslaugos kokybės rodiklių stebėsenos metu nustatytas neatitiktis, Savivaldybės administracija privalo nedelsiant imtis priemonių pagerinti Paslaugos kokybę.*“ Atkreiptinas dėmesys, kad ne visi KA tvarkymo paslaugos kokybės vertinimo rodikliai turi aiškiai apibrėžtas konkrečias vertes, į kurias atsižvelgus, būtų galima objektyviai nustatyti teikiamos paslaugos kokybę. Pavyzdžiui: „*Konteinerių ištuštinimas laiku pagal grafiką.*“, „*Pagarbus elgesys su atliekų turėtojais.*“ arba „*Ataskaitų ir informacijos perdavimas Savivaldybės administracijai nustatytu laiku.*“ Nėra aišku, kokio konteinerių kiekio neištuštinimas pagal grafiką, kiek nemandagaus bendravimo atvejų ar koks terminų pažeidimas per tam tikrą laikotarpį turėtų būti vertinami kaip reikšmingi. Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad minėti KA tvarkymo paslaugos kokybės vertinimo rodikliai nenurodo konkrečios skaitinės ribinės vertės ir jos reikšmingumo, pagal kurį būtų galima daryti išvadas apie teikiamos KA tvarkymo paslaugos kokybę bei įvertinti stebėsenos metu nustatytas neatitiktis, teigtina, kad esanti stebėsenos bei kontrolės sistema nėra pakankama.

Pasiūlymas:

Atsižvelgiant į tai, kad atskiri KA tvarkymo paslaugos kokybės vertinimo rodikliai nėra konkrečiai apibrėžti ir nėra žinomas jų reikšmingumas, teikiamos KA tvarkymo paslaugos kokybės

vertinimas gali būti vykdomas remiantis subjektyviai vertinamais kriterijais, todėl kyla nepagrįstų sankcijų skyrimo (ar galimybės jų išvengti) bei galimo piktnaudžiavimo rizikos. Siūlytume tobulinti savivaldybės vidaus teisinį reglamentavimą detalizuojant KA tvarkymo paslaugos teikimo vertinimo kriterijus bei numatant atitinkamų kriterijų reikšmingumą.

2.3.3. Kėdainių rajono savivaldybėje nėra numatytų konkrečiomis reikšmėmis ir ribiniais dydžiais paremtų KA tvarkymo paslaugos kokybės vertinimo kriterijų, KA tvarkymo paslaugos kontrolės procedūros nėra detalios reglamentuotos, ne visada įvykdomi minėtos paslaugos kokybės kontrolės vykdymo metiniai planai.

Kėdainių rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymo tvarkos aprašo, patvirtinto Kėdainių rajono savivaldybės tarybos 2014 m. gruodžio 12 d. sprendimu Nr. TS-293, 12 punkte numatyta, kad KA tvarkymo paslaugos kokybės stebėseną ir kontrolę vykdoma vadovaujantis minėto aprašo 11 punkte nurodytais rodikliais ir kriterijais. Susipažinus su minėtais rodikliais bei kriterijais, pastebėtina, kad nėra nustatyta konkrečių skaitinių ribinių verčių ir jų reikšmingumo, pagal kurį būtų galima šiuos kriterijus vertinti ir daryti išvadas apie teikiamos KA tvarkymo paslaugos kokybę. To paties aprašo 13 punkte numatyta, jog KA tvarkymo paslaugos kokybės kontrolę gali būti planinė, vykdoma vadovaujantis Kėdainių rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės kontrolės metiniu planu, tvirtinamu Kėdainių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus, ir neplaninė, vykdoma pagal konkrečius kriterijus, numatytus aukščiau minėto aprašo 15 punkte, taip pat ir „15.3. *gavus skundą*.“ Susipažinus su Kėdainių rajono savivaldybės 2022 liepos 26 d. ir 2022 m. rugsėjo 7 d. elektroniniu paštu tomas.motieka@stt.lt pateikta informacija, pastebėtina, kad informacija apie vykdytus neplaninius patikrinimus nepateikta, nors nurodyta, jog analizuojamu laikotarpiu buvo gauti 66 fizinių ir juridinių asmenų skundai dėl KA paslaugų kokybės. Taip pat, manytina, kad ne visais atvejais įvykdomi KA tvarkymo paslaugos kokybės kontrolės metiniai planai – nėra duomenų apie įvykdytus visus 2020 m. Kėdainių rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės kontrolės metiniame plane, patvirtintame Kėdainių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. sausio 31 d. įsakymu Nr. AD-1-128, numatytus patikrinimus. Pastebėtina, jog tam tikrais atvejais, KA tvarkymo paslaugos patikrinimo aktus pasirašo patikrinime nedalyvavę asmenys (2021 m. kovo 30 d. aktas Nr. 1), taip pat, ne visi patikrinime dalyvavę darbuotojai pasirašo minėtus aktus (2020 m. rugsėjo 25 d. aktas Nr. 3). Be kita ko, atkreiptinas dėmesys, kad Kėdainių rajono savivaldybės vidaus teisės aktuose nėra reglamentuota detali minėtų patikrinimų atlikimo tvarka numatanti pavedimų tikrinti informinimą, darbuotojų, vykdančių patikrinimus, rotacijos mechanizmą, patikrinimų atlikimo terminus, minimalų patikrinimuose dalyvaujančių darbuotojų skaičių ir pan., o Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo priežiūros ir kontrolės komisijoje, sudarytoje Kėdainių rajono

savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. gruodžio 31 d įsakymu Nr. AD-1-1582, dalyvauja asmenys tarpusavyje susiję tiesioginio pavaldumo santykiais, o tai gali įtakoti atliekamų veiksmų ir priimamų sprendimų objektyvumą.

Nesant konkrečiomis ribinėmis reikšmėmis išreikštų KA tvarkymo paslaugos vertinimo rodiklių, neužtikrinant numatytų minėtos paslaugos kontrolės planų įvykdymo bei detaliai nereglementavus KA tvarkymo paslaugos patikrinimų atlikimo tvarkos ir nenumačius Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo priežiūros ir kontrolės komisijos veikloje dalyvaujančių narių nepriklausomumo bei rotacijos, minėtos paslaugos kokybės vertinimas gali būti vykdomas subjektyviai, todėl kyla nepagrįstų sankcijų skyrimo (ar galimybės jų išvengti) bei galimo piktnaudžiavimo rizikos.

Pasiūlymas:

Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, siūlytume detalai reglamentuoti KA tvarkymo paslaugos kokybės kontrolės procesą, įtvirtinant, be kita ko, konkrečiomis ribinėmis reikšmėmis pagrįstus kokybės vertinimo kriterijus, patikrinimus vykdančių asmenų nepriklausomumą ir jų rotacijos mechanizmą, taip pat numatant pavedimų tikrinti įforminimą, patikrinimų atlikimo terminus, minimalų patikrinimuose dalyvaujančių darbuotojų skaičių ir pan.

2.3.4. Tauragės rajono savivaldybėje nėra aiškaus vidinio teisinio reglamentavimo, susijusio su KA tvarkymo paslaugos kontrolės funkcijų vykdymu, detali planinės ir neplaninės KA tvarkymo paslaugos kokybės kontrolės atlikimo tvarka nėra reglamentuota, nėra numatytų KA kokybės kontrolės kriterijų konkrečių ribinių dydžių.

Tauragės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių, patvirtintų Tauragės rajono savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 18 d. sprendimu Nr.1-169, 27 punkte reglamentuota, kad „27. *Už komunalinių atliekų tvarkytojų teikiamų paslaugų kokybės priežiūrą bei kontrolę pagal pasirašytas sutartis atsako Savivaldybės administracija ir (ar) Administratorius.*“, o minėtų taisyklių 140 punktas numato, kad „140. *Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėseną ir kontrolę vykdoma vadovaujantis Savivaldybės tarybos sprendimu patvirtintais Tauragės rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymo tvarkos aprašo reikalavimais.*“ Tauragės rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymo tvarkos aprašo, patvirtinto Tauragės rajono savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 18 d. sprendimu Nr.1-170, 7 punkte reglamentuota, kad „7. *Paslaugos kokybės priežiūrą ir kontrolę vykdo Savivaldybė ir (ar) Administratorius.*“, o to paties aprašo 9 punkto papunkčiuose įtvirtintos funkcijos, susijusios su KA tvarkymo paslaugos kokybės priežiūra ir kontrole, priskirtinos tiek Tauragės rajono savivaldybei, tiek ir Administratoriui¹⁰ „9.

¹⁰ UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras

Administratoriaus ir (ar) Savivaldybės funkcijos:“ Esantis teisinis reguliavimas, kuomet nėra aišku, koks būtent subjektas, tam tikrais atvejais, vykdo atitinkamas kontrolės funkcijas ar atlieka kitus, su paslaugos kokybės kontrole susijusius veiksmus, manytina, laikytinas ydingu, nes kyla funkcijų dubliavimo, perteklinių veiksmų atlikimo, pakartotinių patikrinimų ar piktnaudžiavimo vykdant priskirtas funkcijas rizika. Aukščiau minėtame apraše reglamentuota, kad „11. Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėseną ir kontrolę vykdoma vadovaujantis šio tvarkos aprašo 10 punkte nurodytais rodikliais ir kriterijais.“ Įvertinus minėtus kriterijus, pastebėtina, kad minėtų rodiklių ir kriterijų skaitinės reikšmės nustatomos procentinėmis dalimis, tačiau nėra numatyta konkrečių dydžių, pagal kuriuos būtų įvertintas kiekvieno rodiklio ar kriterijaus reikšmingumas ir jo įtaka KA tvarkymo paslaugos kokybei, todėl nėra aišku, kaip minėtų rodiklių ir kriterijų įvertinimas įtakos tolimesnę KA tvarkymo paslaugos monitoringą ir šios paslaugos kokybės gerinimą. To paties aprašo 12 punkte numatyta, jog KA tvarkymo paslaugos kontrolę gali būti planinė ir neplaninė, inicijuojama pagal konkrečius kriterijus, numatytus aukščiau minėto aprašo 14 punkte. Įvertinus Tauragės rajono savivaldybės 2022 m. birželio 23 d. raštu Nr. 19-2795 ir 2022 m. spalio 7 d. elektroniniu paštu tomas.motieka@stt.lt pateiktą informaciją, teigtina, kad Tauragės rajono savivaldybės vidaus teisės aktuose detali planinės ir neplaninės KA tvarkymo paslaugos kokybės kontrolės atlikimo tvarka, numatanti metinių patikrinimo planų sudarymo ir tvirtinimo tvarką, darbuotojų, vykdančių patikrinimus, rotacijos mechanizmą, patikrinimų atlikimo terminus, minimalų patikrinimuose dalyvaujančių darbuotojų skaičių ir pan. nėra reglamentuota.

Taip pat, Tauragės rajono savivaldybė 2022 m. spalio 7 d. elektroniniu paštu tomas.motieka@stt.lt pateikė UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centro aktus dėl nustatytų pažeidimų. Susipažinus su minėtuose aktuose užfiksuota informacija, atkreiptinas dėmesys, kad juose numatytas sankcijų taikymas grindžiamas, be kita ko, ir fizinių bei juridinių asmenų skundų nagrinėjimo duomenimis, nors 2022 m. birželio 23 d. raštu Nr. 19-2795 Tauragės rajono savivaldybė pateikė informaciją, kad analizuojamu laikotarpiu „*Visi gauti skundai ir pretenzijos dėl atliekų surinkimo ir tvarkymo buvo nepagrįsti.*“, todėl keliamas klausimas dėl su skundų nagrinėjimu susijusių duomenų atsekamumo ir vykdomos kontrolės efektyvumo. Be kita ko, pastebėtina, kad pateiktų aktų forma neatitinka Tauragės rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymo tvarkos aprašo priedo formos, kaip tai numatyta minėto aprašo 15 punkte, todėl nėra galimybės įvertinti patikrinimo pagrindų, nėra žinomi patikrinimuose dalyvavę asmenys. Duomenų apie Tauragės rajono savivaldybės atstovų dalyvavimą KA tvarkymo paslaugos kokybės kontrolės procedūrose vykdant aukščiau minėtus patikrinimus, nėra. Aukščiau įvardinto Tauragės rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymo tvarkos aprašo 17 punktą numato, kad „17. Patikrinimo metu nustatčius teisės

aktų pažeidimus ir surašius patikrinimo aktą, aktas perduodamas Savivaldybės administracijos direktoriui, kuris priima reikalingus sprendimus atliekų tvarkymo paslaugos kokybei gerinti.“ Pastebėtina, kad minėtuose aktuose dėl nustatytų pažeidimų pateikiama informacija, jog analizuojamu laikotarpiu KA tvarkytojui, vadovaujantis 2021 m. birželio 14 d. Komunalinių atliekų surinkimo Tauragės rajono savivaldybės teritorijoje ir jų transportavimo į atliekų apdorojimo įrenginius paslaugų teikimo sutartimi Nr. 21-4.34/27 KA Tvarkymo sistemos administratorius KA atliekų tvarkymo paslaugų teikėjui pritaikė baudų už 13 260 Eur, tačiau apie aukščiau įvardinto Tauragės rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymo tvarkos aprašo 17 punkto nuostatų įgyvendinimą – t. y. apie patikrinimo aktų perdavimą Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriui ir jų pagrindu priimtus sprendimus dėl KA tvarkymo paslaugos kokybės gerinimo, Tauragės rajono savivaldybė duomenų nepateikė.

Taip pat, atkreiptinas dėmesys, kad 2007 m. kovo 1 d. Koncesijos sutarties dėl Tauragės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos operatoriaus funkcijų vykdymo, sudarytos tarp Tauragės rajono savivaldybės administracijos ir UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centro, 23.1 papunktis numato, kad *„Sutarties galiojimo metu, Koncesininko ir Savivaldybės atstovai privalo surengti įprastus susirinkimus ne rečiau kaip kartą per metus ir aptarti Sutarties vykdymo klausimus, siekiant užtikrinti, kad Šalys tinkamai vykdytų savo įsipareigojimus. Be to, Savivaldybė ir Koncesininkas įsipareigoja ne vėliau kaip per 30 dienų po Sutarties pasirašymo įsteigti Sutarties vykdymo priežiūros komisiją („Komisija”), kurios darbo reglamentą turi patvirtinti Savivaldybės administracijos direktorius ir Koncesininkas. Šalys susitaria, kad Komisiją sudarys penki nariai, 3 deleguoti Savivaldybės ir 2 – Koncesininko. Komisijos sudėtį tvirtins Savivaldybės Taryba. Šalys įsipareigoja laikytis Komisijos nurodymų, susijusių su Sutarties vykdymu arba jo trūkumu pašalinimu.“*, tačiau Tauragės rajono savivaldybė 2022 m. spalio 7 d. elektroniniu paštu tomas.motieka@stt.lt pateikė informaciją, kad *„23.1. nėra įgyvendintas“* ir informavo, kad KA tvarkymo sistemos administratoriaus / KA tvarkytojo atžvilgiu taikomų priežiūros priemonių intensyvumas, nuoseklumas ir efektyvumas nėra vertinami. Teigtina, jog kyla rizika numatytam sutarties vykdymo kontrolės užtikrinimui.

Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta, manytina, kad Tauragės rajono savivaldybės įsitraukimas į KA tvarkymo sistemos kontrolės vykdymą nėra pakankamas, nes nesant detalaus savivaldybės vidaus teisės aktuose numatyto KA paslaugos kokybės priežiūros ir kontrolės teisinio reguliavimo, numatančio konkrečias savivaldybės ir administratoriaus vykdomas kontrolės ir priežiūros funkcijas, taip pat detaliam nereglementavus KA tvarkymo paslaugos kokybės kontrolės atlikimo tvarkos numatant metinių patikrinimo planų sudarymo ir tvirtinimo tvarką, darbuotojų, vykdančių

patikrinimus, rotacijos mechanizmą, patikrinimų atlikimo terminus, minimalų patikrinimuose dalyvaujančių darbuotojų skaičių ir pan. bei atliekant KA tvarkymo paslaugos kokybės vertinimą atsižvelgiant į rodiklius, kurių ribinės įvertinimo reikšmės nenustatytos, gali kilti rizikos, jog galiojančių vidaus teisės aktų nuostatos bus vertinamos, taikomos ir interpretuojamos skirtingai, KA tvarkymo paslaugos kokybės patikrinimai vykdomi formaliai, teikiamos paslaugos kokybės vertinimas atliekamas subjektyviai, o tai gali sudaryti sąlygas nepagrįstų sankcijų skyrimui ar įtakoti galimybes jų išvengti bei didinti galimo piktnaudžiavimo rizikas.

Pasiūlymas:

Atsižvelgiant į tai, siūlytume tikslinti savivaldybės vidaus teisinį reguliavimą, detaliam reglamentuojant KA tvarkymo paslaugos kontrolės vykdymo tvarką, be kita ko, numatant minėtos paslaugos kokybės vertinimo atlikimą remiantis konkrečiomis ribinėmis vertėmis pagrįstais kokybės rodikliais. Taip pat, siūlytume užtikrinti informacijos, susijusios su KA tvarkymo paslaugos kokybės kontrolės vykdymu atsekamumą bei užtikrinti 2007 m. kovo 1 d. Koncesijos sutarties dėl Tauragės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos operatoriaus funkcijų vykdymo, sudarytos tarp Tauragės rajono savivaldybės administracijos ir UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centro, 23.1 papunkčio nuostatų įgyvendinimą.

2.3.5. Šiaulių rajono savivaldybėje numatyta ypatingai plati KA tvarkymo sistemos administratoriaus darbuotojų diskrecija vykdant KA tvarkytojo kontrolės funkcijas, KA tvarkymo paslaugos kokybės vertinimo rodikliai gali būti vertinami ir taikomi subjektyviai, ne visais KA tvarkytojo kontroliniuose patikrinimuose dalyvauja savivaldybės atstovai.

Šiaulių rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių, patvirtintų Šiaulių rajono savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 3 d. sprendimu Nr. T-71, 22 punktą numato, jog „22. Už komunalinių atliekų tvarkytojų teikiamų paslaugų kokybės priežiūrą bei kontrolę pagal pasirašytas sutartis atsako Administratorius.“ Pastebėtina, kad minėtų sutarčių nuostatai numato ypatingai plačią ŠRATC darbuotojų diskreciją kontrolės funkcijų vykdymo srityje. 2017 m. rugpjūčio 16 d. Šiaulių rajono savivaldybės komunalinių atliekų surinkimo ir transportavimo į jų apdorojimo vietas (įrenginius) paslaugų teikimo sutarties Nr. VP1-230(3.67) ir 2021 m. sausio 18 d. Šiaulių rajono savivaldybės komunalinių atliekų surinkimo ir transportavimo į jų apdorojimo vietas (įrenginius) paslaugų teikimo sutarties Nr. SRZ-12(3.54E) 46.1 ir 46.3 bei atitinkamai 42.1 ir 42.3 papunkčiuose numatyta, kad „Administratorius savo nuožiūra turi teisę atlikti kontrolinius patikrinimus, kurių metu nustatoma, kaip Paslaugos teikėjas tvarko komunalines atliekas; kontrolinius patikrinimus Administratoriaus paskirti asmenys gali atlikti savo nuožiūra pasirinktu laiku ir dažnumu.“ Atsižvelgiant į tai, jog nėra duomenų apie neplaninių patikrinimų atlikimo inicijavimo procedūros įforminimą bei detalų tokių patikrinimo vykdymo tvarkos reglamentavimą, o tikrinantys darbuotojai

neplaninį patikrinimą turi teisę atlikti be pavidimo ir nėra aišku, ar visais atvejais yra užtikrinamas „keturių akių“ principas bei patikrinimus vykdančių asmenų rotacija, teigtina, dėl detalaus kontrolės procedūrų vykdymo reglamentavimo nebuvimo gali kilti neobjektyvių sprendimų priėmimo ir piktnaudžiavimo pareigomis rizikos. Šiaulių rajono savivaldybė 2022 m. rugsėjo 22 elektroniniu paštu tomas.motieka@stt.lt ir naudojantis STT išorinių failų mainų sistemos failų perkėlimo sistema, pateikė informacija, jog analizuojamu laikotarpiu buvo atlikti 44 neplaniniai patikrinimai, kurių metu nustatyti 158 pažeidimai, tačiau baudų, atsižvelgiant į tai, kad KA vežėjai pažeidimus pašalina per aukščiau įvardintose sutartyse numatytus terminus, baudų už padarytus pažeidimus neskirta. Atsižvelgiant į nustatomų pažeidimų pakartotinumą, abejotina ar esanti kontrolės ir sankcijų taikymo sistema yra pakankamai efektyvi.

Šiaulių rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių 119 punkte numatyta, kad KA tvarkymo sistemos administratorius, teikiamos komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybę vertina pagal tam tikrus paslaugos kokybės rodiklius, numatytus minėto punkto papunkčiuose. Atkreiptinas dėmesys, kad ne visi KA tvarkymo paslaugos kokybės vertinimo rodikliai turi aiškiai apibrėžtas konkrečias vertes, į kurias atsižvelgus, būtų galima objektyviai nustatyti teikiamos paslaugos kokybę. Pavyzdžiui: „*konteinerių ištuštinimas laiku pagal grafiką*;“, „*pagarbus elgesys su rinkliavos mokėtojais <...>*“ arba „*ataskaitų ir informacijos perdavimas Administratoriui nustatytu laiku*;“ Nėra aišku, kokio konteinerių kiekio neištuštinimas pagal grafiką, kiek nemandagaus bendravimo atvejų ar koks terminų pažeidimas per tam tikrą laikotarpį turėtų būti vertinami kaip reikšmingi. Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad minėti KA tvarkymo paslaugos kokybės vertinimo rodikliai nenurodo konkrečios skaitinės ribinės vertės ir jos reikšmingumo, pagal kurį būtų galima daryti išvadas apie teikiamos KA tvarkymo paslaugos kokybę bei įvertinti stebėsenos metu nustatytas neatitiktis, todėl nėra aišku, kaip yra užtikrinamas minėtų taisyklių 120 punkto nuostatų įgyvendinimas „*Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės rodiklių stebėsenos metu nustatčius neatitiktis, Administratorius privalo nedelsiant imtis priemonių pagerinti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybę*.“ Nesant konkrečiomis reikšmėmis apibrėžtų vertinimo kriterijų, sudaromos sąlygos patikrinimų rezultatus vertinti ir interpretuoti subjektyviai, o tai gali įtakoti neobjektyviais duomenimis pagrįstų sprendimų priėmimo ir piktnaudžiavimo rizikas, be to, atkreiptinas dėmesys į Taisyklių 121 punktą, kuriame numatyta, kad „*Šiose Taisyklėse nustatytų reikalavimų laikymąsi kontroliuoja savivaldybė ir Administratorius*.“ Esantis reglamentavimas, manytina, laikytinas ydingu, nes sudaro sąlygas subjektui – KA tvarkymo sistemos administratoriui, vykdyti savo paties atliekamų funkcijų, numatytų Šiaulių rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse, kontrolę. Šiaulių rajono savivaldybė 2022 m. rugsėjo 22 elektroniniu paštu tomas.motieka@stt.lt ir naudojantis STT išorinių failų mainų sistemos failų perkėlimo sistema,

pateikė analizuojamu laikotarpiu vykdytų KA tvarkytojo kontrolinių patikrinimų aktų kopijas. Įvertinus minėtuose aktuose fiksuotus duomenis, nustatyta, jog: 2020 m. vykdytuose patikrinimuose savivaldybės atstovas dalyvavo tik vieną kartą, be to, kontrolinio patikrinimo aktus Nr. 3 ir Nr. 4 pasirašė patikrinimuose nedalyvavę asmenys, minėtus tikrinimus vykdė vienas asmuo; 2021 m. vykdytuose kontroliniuose patikrinimuose savivaldybės atstovai nedalyvavo, patikrinimų aktus Nr. 1,2 ir 4 pasirašė patikrinimuose nedalyvavę asmenys, patikrinimą Nr. 1 vykdė vienas asmuo; 2022 m. kontrolinio patikrinimo aktą Nr. 3 pasirašė patikrinime nedalyvavęs asmuo.

Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktorius 2017 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. A-79 „Dėl nuolatinės komisijos kontroliuoti Šiaulių rajono komunalinių (mišrių ir išrūšiuotų antrinių žaliavų), žaliųjų, kapinių ir viešųjų teritorijų atliekų surinkimo ir transportavimo paslaugų teikimą sudarymo“ sudaro Nuolatinę komisiją kontroliuoti Šiaulių rajono komunalinių (mišrių ir išrūšiuotų antrinių žaliavų), žaliųjų, kapinių ir viešųjų teritorijų atliekų surinkimo ir transportavimo paslaugų teikimą ir patvirtina šios komisijos darbo reglamentą. Pastebėtina, kad keturi iš septynių minėtos komisijos narių susiję tarpusavyje tiesioginio pavaldumo santykiais, o tai gali įtakoti komisijos narių nešališkumą bei priimamų sprendimų objektyvumą. Nuolatinės komisijos kontroliuoti Šiaulių rajono komunalinių (mišrių ir išrūšiuotų antrinių žaliavų), žaliųjų, kapinių ir viešųjų teritorijų atliekų surinkimo ir transportavimo paslaugų teikimą darbo reglamento II skyriuje numatytos šios komisijos funkcijos, tarp kurių, numatyta ir pareiga „3.4. kontroliuoja, ar Administratorius vykdo planinius ir neplanuotus kontrolinius Paslaugų teikimo patikrinimus ir kitus savo įsipareigojimus;“ bei „3.6. ne rečiau kaip 1 kartą per mėnesį atlieka kontrolinius Paslaugų teikėjo ir Administratoriaus Sutartyje ir Techninėse sąlygose nustatytų įsipareigojimų patikrinimus.“, tačiau dokumentų ir / ar duomenų apie šios komisijos veiklą ir jos vykdytas funkcijas Šiaulių rajono savivaldybė nepateikė¹¹.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manytina, kad Šiaulių rajono savivaldybės įsitraukimas į KA tvarkymo sistemos kontrolės vykdymą nėra pakankamas užtikrinti efektyvią KA tvarkymo paslaugos teikimo priežiūrą ir kontrolę.

Pasiūlymas:

Siūlytume ŠRATC detalai reglamentuoti KA tvarkymo paslaugos teikėjo kontrolinių patikrinimų vykdymo tvarką, numatant patikrinimų atlikimo inicijavimo procedūras, minimalų patikrinimus vykdančių darbuotojų skaičių užtikrinant „keturių akių“ principo įgyvendinimą, šių darbuotojų rotacijos mechanizmą, duomenų, susijusių su patikrinimais dokumentavimą ir pan. Taip pat, Šiaulių rajono savivaldybei siūlome konkretizuoti atitinkamus KA paslaugų kokybės vertinimo

¹¹ KRA išvados projekto derinimo metu Šiaulių rajono savivaldybė nurodė, kad „Administracijos direktoriaus 2017-01-26 įsakymu Nr. A-79 patvirtinta komisija, pagal funkcijas vykdė konkrečios 2017-01-16 sutarties Nr. VP1-5(3.67) susijusios su viešųjų teritorijų atliekų tvarkymu, kontrolę. Ši sutartis galiojo iki 2017-08-16.“, tačiau kitų dokumentų, susijusių su minėtos komisijos ir / ar jos įgaliojimų pasibaigimu, nepateikė.

kriterijus įtvirtinant konkrečius pamatuojamus dydžius ir apibrėžiant jų reikšmingumą. Be kita ko, siūlytina tobulinti savivaldybės vidaus teisinį reglamentavimą siekiant išvengti galimybių KA tvarkymo sistemos administratoriui vykdyti savo paties atliekamų funkcijų, numatytų Šiaulių rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse, kontrolę. Be to, siūlome, Šiaulių rajono savivaldybėje teisinėmis ir organizacinėmis priemonėmis sukurti mechanizmą, paremtą darbuotojų kontrole, siekiant užtikrinti savivaldybės atstovų dalyvavimą KA tvarkytojo kontroliniuose patikrinimuose, tinkamą šių patikrinimų dokumentavimą bei Nuolatinės komisijos, skirtos kontroliuoti Šiaulių rajono komunalinių (mišrių ir išrūšiuotų antrinių žaliavų), žaliųjų, kapinių ir viešųjų teritorijų atliekų surinkimo ir transportavimo paslaugų teikimą, veiklos vykdymo efektyvumą ir jos narių rotaciją.

2.3.6. Šilutės rajono savivaldybėje kontrolinių patikrinimų KA tvarkymo kokybei užtikrinti ir kontroliuoti vykdymo tvarka nėra detalai reglamentuota, o KA tvarkymo paslaugos kokybės vertinimo rodikliai gali būti vertinami ir taikomi subjektyviai.

Šilutės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių, patvirtintų Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2019 m. gruodžio 19 d. sprendimu Nr. T1-208, 35 punkte reglamentuota, jog „Savivaldybė vykdo atliekų tvarkymo paslaugų kokybės kontrolę. Savivaldybė turi nustatyti tvarką dėl Paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymo bei stebėsenos ir kontrolės rodiklius ir jų kriterijus.“ Šilutės rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymo tvarkos aprašo, patvirtinto Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimu Nr. T1-2362, 9 punkte yra pateikiamas baigtinis konkrečių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės rodiklių bei kriterijų sąrašas. Pastebėtina, kad minėti kriterijai bei rodikliai neturi įtvirtintos konkrečios skaitinės ribinės vertės ir nustatyto šios vertės reikšmingumo, pagal kurį būtų galima daryti išvadas apie teikiamos KA tvarkymo paslaugos kokybę bei įvertinti stebėsenos metu nustatytas neatitiktis, todėl nėra aišku, kaip yra užtikrinama minėto tvarkos aprašo 8.2. papunktyje numatyta Šilutės rajono savivaldybės pareiga „kontroliuoti, kaip Atliekų tvarkytojas laikosi Kokybės reikalavimų <...>“

Taip pat, atkreiptinas dėmesys, kad to paties aprašo IV skyriaus „Tvarkos priežiūra ir kontrolė“ 13 punkte reglamentuota, kad „Patikrinimo metu surašomas patikrinimo aktas (1 priedas), kurį pasirašo patikrinime dalyvavę asmenys.“ Šilutės rajono savivaldybė 2022 m. rugsėjo 6 d. elektroniniu paštu tomas.motieka@stt.lt pateikė papildomą informaciją, be kita ko, susijusią su vežėjams taikytomis sankcijomis. Atkreiptinas dėmesys, kad STT buvo pateikta šešių Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus sprendimų dėl sankcijų skyrimo KA vežėjui kopijos, tačiau tik vienu atveju pridedamas 2021 m. liepos 23 d. objektų apžiūros aktas, be kita ko, neatitinkantis aukščiau minėtu aprašo 13 punkte įvardinto priedo Nr. 1 formos, nors teikiant papildomą informaciją Šilutės rajono savivaldybė nurodo, kad „Tolimesnė pažeidimo pašalinimo kontrolė vykdoma

EKO.ATRIS programoje ir GPS sistemoje bei nuvykstant į objektą.“ Taip pat, Šilutės rajono savivaldybė 2022 m. rugsėjo 6 d. elektroniniu paštu tomas.motieka@stt.lt pateikė papildomą informaciją, jog „<...> vykdamas planinius / neplaninius komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės kontrolės patikrinimus vadovaujamas „Mišrių komunalinių atliekų surinkimo Šilutės rajono savivaldybės teritorijoje ir jų vežimo į apdorojimo įrenginius paslaugų viešojo pirkimo sutartimi, sudaryta 2018-10-01 Nr. R5-(4.1.5)-727 ir Šilutės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėmis, patvirtintomis Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2019 m. gruodžio 19 d. sprendimu Nr. T1-208“ Mišrių komunalinių atliekų surinkimo Šilutės rajono savivaldybės teritorijoje ir jų vežimo į apdorojimo įrenginius paslaugų viešojo pirkimo sutarties, sudarytos 2018 m. spalio 1 d. tarp Šilutės rajono savivaldybės administracijos ir UAB „Ecoservice Klaipėda“ Nr. R5-(4.1.5)-727, 17.6 papunktyje įtvirtintas savivaldybės įsipareigojimas „vykdyti nuolatinius bei neplanuotus kontrolinius atliekų surinkimo ir vežimo į apdorojimo vietas paslaugų teikimo patikrinimus;“, o minėtos sutarties 18.3 papunktyje numatyta Šilutės rajono savivaldybės administracijos pareiga „vykdyti planinius ir neplanuotus kontrolinius atliekų surinkimo ir vežimo paslaugų teikimo patikrinimus;“ Įvertinus Šilutės rajono savivaldybės 2022 m. birželio 17 d. raštu Nr. R3-(4.1.18E)-3158 ir 2022 m. rugsėjo 6 d. elektroniniu paštu tomas.motieka@stt.lt pateiktą informaciją, darytina išvada, kad konkrečių duomenų apie vykdytus kontrolinius patikrinimus bei vykdytus pažeidimų pašalinimo kontrolės veiksmus nėra, kontrolinių patikrinimų KA tvarkymo kokybei užtikrinti ir kontroliuoti vykdymo tvarka nėra detalios reglamentuota, o tai gali neigiamai įtakoti nevienodo procedūrų taikymo, neobjektyvių sprendimų priėmimo ar piktnaudžiavimo suteiktais įgaliojimais rizikas.

Pasiūlymas:

Atsižvelgiant į tai, siūlome tobulinti Šilutės rajono savivaldybės vidinį teisinį reglamentavimą įtvirtinant KA tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės rodiklių bei kriterijų konkrečias skaitines ribines vertes ir nustatant šių verčių reikšmingumą. Taip pat, siūlytina detalios reglamentuoti KA tvarkymo paslaugos kontrolės vykdymo procedūras bei teisinėmis ir organizacinėmis priemonėmis sukurti mechanizmą, paremtą darbuotojų kontrole, siekiant užtikrinti tinkamą KA tvarkymo paslaugos kontrolinių patikrinimų vykdymą bei šių patikrinimų dokumentavimą ir susijusios informacijos atsekamumą.

Atkreiptinas dėmesys, kad vykdomos savivaldybių funkcijos, susijusios su viešųjų paslaugų teikimu ir bendruomenės interesais ir yra ypatingai reikšmingos bendruomenėms, todėl svarbu užtikrinti kokybišką KA tvarkymo paslaugos teikimą ir kontrolę siekiant išvengti galimo neigimo poveikio visuomenės sveikatai ir aplinkai. Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, manytina, kad savivaldybės ne visais atvejais pakankamai kontroliuoja teikiamos paslaugos kokybę ir visapusiškai užtikrina bendruomenių interesus.

2.4. Ne visais atvejais užtikrinamas procedūrų, susijusių su konkursų, komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą teikiančiam atliekų tvarkytojui parinkti, organizavimu, skaidrumas bei šių procedūrų vykdymo kontrolė.

Įvertinus įstaigų pateiktą informaciją, nustatyta, kad savivaldybių teritorijose KA surinkimo ir vežimo paslaugas teikiantys KA tvarkytojai parenkami vadovaujantis ATĮ, VSĮ, VPI bei įstaigų vidaus teisės aktais, susijusiais su viešųjų pirkimų ir / ar KA tvarkymo sistemų organizavimo sritimis. Vadovaujantis ATĮ 30 straipsnio 3 dalies 1 punkto nuostatomis, KA tvarkymo sistemos administratorius gali vykdyti konkurso, komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą teikiančiam atliekų tvarkytojui parinkti, organizavimo funkciją, o atsižvelgus į minėto įstatymo to paties straipsnio 11 punkte numatytą savivaldybių diskrecijos teisę, KA tvarkymo paslaugas teikiančių atliekų tvarkytojų parinkimą gali vykdyti pati savivaldybė ar įgalioti šią funkciją atlikti KA tvarkymo sistemos administratorių.

2.4.1. Alytaus miesto savivaldybės atstovai ne visais atvejais dalyvauja KA sistemų administratoriaus organizuojamų viešųjų pirkimų komisijų veikloje, šių komisijų nariai susiję tarpusavyje tiesioginio pavaldumo santykiais, o KA tvarkymo paslaugai įsigyti vykdyto pirkimo neskelbiamų derybų būdas, manytina, pasirinktas nepagrįstai.

Alytaus miesto savivaldybė 2022 m. birželio 17 d. raštu Nr. SD-5314(6.17E) pateikė informaciją, jog atsižvelgiant į Alytaus miesto savivaldybės tarybos 2006-10-26 sprendimo Nr. T-196 „Dėl pavedimo vykdyti atliekų tvarkymo funkcijas ir užduotis“ 1.5 punktą, ARATC pavesta organizuoti ir vykdyti atliekų tvarkymo operatorių parinkimą: ARATC, vadovaudamasis viešuosius pirkimus (toliau – VP) reglamentuojančiais teisės aktais, parengia VP dokumentus Alytaus miesto komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugai įsigyti ir organizuoja pirkimą. Taip pat, Alytaus miesto savivaldybė nurodė, kad rengiant minėtus VP dokumentus, jie turi būti derinami su savivaldybe, o į VP komisiją yra deleguojamas Alytaus miesto savivaldybės atstovas.

Iš Alytaus miesto savivaldybės pateiktų duomenų nustatyta, kad analizuojamu laikotarpiu savivaldybėje galiojo Alytaus miesto savivaldybės administracijos, UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centro ir UAB „Ekonovus“ 2015-10-20 sudaryta Mišrių komunalinių atliekų surinkimo Alytaus miesto savivaldybės teritorijoje ir jų vežimo į apdorojimo įrenginius paslaugų teikimo sutartis Nr. SR-1566 (3.9)/ 246/20151022/326 bei Alytaus miesto savivaldybės administracijos, UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centro ir UAB „Ekonovus“ 2021-04-21 sudaryta laikinoji sutartis dėl Alytaus miesto savivaldybės teritorijoje susidarančių mišrių komunalinių ir maisto atliekų surinkimo ir vežimo paslaugos Nr. 217/SR-847. Taip pat, Alytaus miesto savivaldybė pateikė ir kitus,

su minėtų sutarčių sudarymu susijusius VP dokumentus. Susipažinus su Viešojo pirkimo „Mišrių komunalinių atliekų surinkimo Alytaus miesto savivaldybės teritorijoje ir jų vežimo į apdorojimo įrenginius paslaugų pirkimas“ pirkimo komisijos 2015 m. gegužės 19 d. posėdžio protokole Nr. 2 pateiktais duomenimis, pastebėtina, kad posėdyje dalyvavo, be kita ko, ARATC vadovaujančias pareigas užimantis darbuotojas ir UAB „Ekonovus“ įgalioti atstovai R. Š. ir R. D. Duomenų, apie atskiru įsakymu sudarytą VP komisiją šiam pirkimui vykdyti, nenustatyta. Minėtame protokole fiksuojama, jog potencialių tiekėjų pateikti pasiūlymai bus vertinami pagal mažiausios kainos kriterijų, taip pat pateikiama lentelė su tiekėjų pasiūlymų kainomis iš kurių matyti, kad UAB „Ekonovus“ pasiūlymo kaina nebuvo mažiausia, tačiau su šia įmone sudaroma aukščiau įvardinta 2015-10-20 sutartis Nr. SR-1566 (3.9)/246/20151022/326¹². VP komisijos narių parašų 2015 m. gegužės 19 d. posėdžio protokole Nr. 2 nėra. Situacija, kuomet galimai suinteresuotų subjektų atstovai tiesiogiai dalyvauja VP procedūrose, tačiau iš minėtame protokole pateiktų duomenų nėra galimybės įvertinti šių asmenų veiklos pirkimo procedūrų metu bei nėra duomenų, dėl sprendimų, kurių pagrindu atmetamas mažiausią kainą pateikusių tiekėjo pasiūlymas, traktuotina kaip ypatingai ydinga antikorupcinio požiūriu dėl galimybės priimti neobjektyvius ir / ar nepagrįstus sprendimus.

ARATC direktoriaus 2021 m. kovo 12 d. įsakymo Nr. V-99 „Dėl viešojo pirkimo „Alytaus miesto savivaldybės teritorijoje susidarančių mišrių komunalinių ir maisto atliekų surinkimo ir vežimo laikinoji paslauga“ dokumentų patvirtinimo“ 3 punktu sudaroma VP komisija Alytaus miesto savivaldybės teritorijoje susidarančių mišrių komunalinių ir maisto atliekų surinkimo ir vežimo laikinajai paslaugai įsigyti, o to paties įsakymo 5 punktu nurodoma pirkimo procedūras vykdyti neskelbiamų derybų būdu pagal VPĮ 71 straipsnio 1 dalies 3 punktą kviečiant vieną tiekėją. Pastebėtina, kad į minėto pirkimo VP komisijos sudėtį Alytaus miesto savivaldybės atstovai neįtraukiami, o VP komisija sudaryta iš 3 asmenų, susijusių tarpusavyje tiesioginio pavaldumo santykiais. Susipažinus VP komisijos posėdžių protokolais, duomenų apie Alytaus miesto savivaldybės atstovų dalyvavimą pirkimo procedūrose ar VP pirkimo dokumentų derinimą su Alytaus miesto savivaldybe, nenustatyta. Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta, manytina, kad VP komisijoje dalyvaujant tiesioginio pavaldumo santykiais susijusiems asmenims gali būti įtakojamas atliekamų veiksmų ir priimamų sprendimų objektyvumas ar piktnaudžiaujama suteiktais įgaliojimais. Aukščiau minėto ARATC direktoriaus 2021 m. kovo 12 d. įsakymo Nr. V-99 4 punktu yra patvirtinamas viešojo pirkimo komisijos darbo reglamentas, o 5 punktu nurodoma „5. *N u r o d a u nuolatinei pirkimų komisijai Pirkimą vykdyti neskelbiamų derybų būdu pagal VPĮ 71 str. 1 d. 3 p.*“ Tokios minėto įsakymo nuostatos vertintinos prieštarogai, nes Viešojo pirkimo komisijos darbo reglamento 3 punkte, be kita ko, numatyta „<...> *Priimdama sprendimus Komisija yra savarankiška*“. Manytina,

¹² Informacija dėl susijusių aplinkybių vertinimo, pagal kompetenciją, perduota nagrinėti Viešųjų pirkimų tarnybai.

kad ši nuostata suponuoja ir viešųjų pirkimų komisijos diskreciją pačiai priimti sprendimą dėl pirkimo būdo parinkimo, o aukščiau įvardintas ARATC direktoriaus 2021 m. kovo 12 d. įsakymo Nr. V-99 5 punkto nurodymas paneigia viešųjų pirkimų komisijos nepriklausomumo prielaidas. Taip pat kvestionuotinas ir aplinkybių, kuriomis remtasi priimant sprendimą dėl šio pirkimo būdo parinkimo, objektyvumas, nes kaip nurodyta minėtame įsakyme „*iki Sutarties galiojimo pabaigos (2021-04-23) likęs 42 dienų terminas yra akivaizdžiai per trumpas pirkimą atlikti atviro konkurso, riboto konkurso būdu ar skelbiamų derybų būdu (pasiūlymų pateikimo terminas 30 d.) <...>.*“ Pastebėtina, kad įvertinus numatytą pasiūlymų pateikimo terminą, pasiruošti pirkimui, jį organizuoti ir įvertinti pirkimo rezultatus bei sudaryti sutartį lieka 12 dienų, o atsižvelgiant į ARATC įdirbį VP dokumentų rengimo ir tokio pobūdžio pirkimų vykdyme, bei turint pakankamai organizacinių resursų, manytina, kad pasirinktas neskelbiamų derybų būdas organizuoti pirkimą Alytaus miesto savivaldybės teritorijoje susidarantių mišrių komunalinių ir maisto atliekų surinkimo ir vežimo laikinajai paslaugai įsigyti kreipiantis į vieną tiekėją ir motyvuojant objektyvia skuba, laikytinas nepagrįstu¹³.

Pasiūlymas:

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manytina, kad vykdant viešuosius pirkimus KA tvarkytojui ir / ar vežėjui parinkti, nėra užtikrinamas VPĮ 17 straipsnyje įtvirtintų lygiateisiškumo ir skaidrumo principų laikymasis, todėl siūlytina teisinėmis / organizacinėmis priemonėmis užtikrinti VP komisijų nepriklausomumą, be kita ko, užtikrinant VP komisijos narių rotaciją, taip pat, užtikrinti Alytaus miesto savivaldybės atstovų dalyvavimą VP komisijos veikloje. Be to, siekiant užtikrinti aukščiau minėtame straipsnyje įtvirtintų lygiateisiškumo, nediskriminavimo bei skaidrumo principų laikymąsi vykdant VP, susijusius su KA tvarkytojo savivaldybėje parinkimu, siūlome minėtus pirkimus vykdyti atviresnę tiekėjų konkurenciją ir varžymąsi užtikrinančiais būdais, kad būtų išvengta bet kokio galimo konkurencijos sumažinimo nepagrįstai sudarant palankesnes sąlygas atskiriems tiekėjams.

2.4.2. Kėdainių rajono savivaldybėje KA tvarkymo paslaugai įsigyti vykdytas pirkimas atliktas neskelbiamų derybų būdu kreipiantis į vieną tiekėją tinkamai nepagrindus tokio pirkimo būdo pasirinkimo.

Kėdainių rajono savivaldybė 2022 m. lapkričio 25 d. elektroniniu paštu tomas.motieka@stt.lt pateikė papildomą informaciją, susijusią su savivaldybės vykdytu viešuoju pirkimu Nr. 518234 (procedūros pradėtos 2020 m. spalio 27 d.) KA tvarkytojui savivaldybės teritorijoje parinkti. Kėdainių rajono savivaldybė pateikė, be kita ko, 2020 m. spalio 27 d. minėto viešojo pirkimo paraiškos, patvirtintos Kėdainių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus bei viešojo pirkimo „Komunalinių atliekų surinkimo Kėdainių rajono savivaldybės teritorijoje ir išvežimo paslaugų

¹³ KRA išvados projekto derinimo metu ARATC pateikė nuomonę, kad atsižvelgiant į susiklosčiusią praktiką, pirkimui įvykdyti reikia bent 6 mėnesių, todėl nesutinka su pateiktu STT vertinimu.

pirkimas“ komisijos posėdžių protokolų kopijas. Susipažinus su minėto pirkimo paraiškos kopijoje fiksuota informacija, pastebėtina, kad paraiškos formos 13 punkte nėra nurodyti siūlomi kviešti tiekėjai ir jų pasirinkimo pagrindas, o įvertinus šio VP komisijos 2020 m. lapkričio 6 d. posėdžio protokolo Nr. VPN-840 duomenis, nustatyta, kad minėtas pirkimas vykdomas supaprastintų neskelbiamų derybų būdu kreipiantis į vieną tiekėją. Atkreiptinas dėmesys, kad minėtame protokole nurodomas ir tokio pirkimo būdo pasirinkimo motyvas „*Pirkimas atliekamas supaprastintų neskelbiamų derybų būdu pagal 71 str. 1 d. 2 p. b) papunktį CVP IS priemonėmis.*“¹⁴ Minėto straipsnio 1 d. 2 p. b) papunktis numato, jog „*1. Prekės, paslaugos ar darbai neskelbiamų derybų būdu gali būti perkami, kai yra bent viena iš šių sąlygų: <...> 2) jeigu prekes patiekti, paslaugas teikti ar darbus atlikti gali tik konkretus tiekėjas dėl vienos iš šių priežasčių: <...> b) konkurencijos nėra dėl techninių priežasčių;*“ Manytina, kad toks supaprastintų neskelbiamų derybų būdo pasirinkimo pagrindimas, naudojantis aukščiau nurodyta išimtimi laikytinas nepagrįstu, nes atsižvelgus į CVP IS duomenis (prisijungimas prie Kėdainių rajono savivaldybės paskyros CVPIS suteiktas STT Korupcijos prevencijos valdybos Korupcijos rizikos skyriaus vyresniajam specialistui vyresniajam agentui Tomui Motiekai 2022 m. rugsėjo 7 d.) analogiškuose pirkimuose vykdytuose Kėdainių rajono savivaldybės administracijos taip pačiais 2020 metais, dalyvavo ne vienas tiekėjas (pvz. UAB „Ekonovus“, UAB „Kauno švara“, UAB „Ecoservice projektai) galintis teikti KA tvarkymo paslaugas, o duomenų apie atliktus rinkos tyrimus siekiant nustatyti potencialius techninius reikalavimus atitinkančius teikėjus ar vykdytą rinkos konsultaciją, nėra¹⁵.

Pasiūlymas:

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manytina, kad vykdant viešuosius pirkimus KA tvarkytojui ir / ar vežėjui parinkti, nėra užtikrinamas VPI 17 straipsnyje įtvirtintų lygiateisiškumo, nediskriminavimo ir skaidrumo principų laikymasis, todėl siūlytina vykdant VP, susijusius su KA tvarkytojo savivaldybėje parinkimus, minėtus pirkimus vykdyti atviresnę tiekėjų konkurenciją ir varžymąsi užtikrinančiais būdais, kad būtų išvengta bet kokio galimo konkurencijos ribojimo taip nepagrįstai sudarant palankesnes sąlygas atskiriems tiekėjams.

¹⁴ Pirkimo vykdymo metu galiojusios Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 71 straipsnio nuostatos.

¹⁵ KRA išvados projekto derinimo metu Kėdainių rajono savivaldybė pateikė nuomonę, jog supaprastinto atviro konkurso būdu nupirkti KA tvarkymo paslaugų nebepakako laiko ir tuo atveju nebūtų užtikrintas viešas interesas, todėl vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 71 straipsnio 1 dalies 2 punkto b) papunkčių, buvo nuspręsta šį pirkimą atlikti supaprastintų neskelbiamų derybų būdu ir kviešti UAB „VSA Vilnius“ (tuo metu ši įmonė teikė komunalinių atliekų surinkimo ir išvežimo paslaugas Kėdainių rajono savivaldybėje) dalyvauti supaprastintose neskelbiamose derybose. Be to, Kėdainių rajono savivaldybė pateikė informaciją, kad savivaldybės administracijos direktorius 2020 m. lapkričio 13 d. raštu Nr. AS-6111 "Dėl supaprastintų neskelbiamų derybų pirkimo būdo pagrindimo (pirkimas "Komunalinių atliekų surinkimo Kėdainių rajono savivaldybės teritorijoje ir išvežimo paslaugų pirkimas" Pirkimo Nr. 518234)" kreipėsi į Viešųjų pirkimų tarnybą, kuriuo informavo, apie savivaldybės komisijos posėdyje aptartus motyvus dėl pirkimo būdo pasirinkimo. Pažymime, kad STT šio rašto turinys nėra žinomas.

2.4.3. Tauragės rajono savivaldybėje KA tvarkymo sistemos administratoriaus viešojo pirkimo KA tvarkytojui parinkti komisijos nariai susiję tarpusavyje tiesioginio pavaldumo santykiais, šios komisijos veikla nėra reglamentuota.

Tauragės rajono savivaldybės administracija 2022 m. birželio 23 d. raštu Nr. 19-2795 pateikė informaciją, jog KA sistemos administratorius, vadovaujantis 2007 m. kovo 1 d. sudaryta koncesijos sutartimi tarp Tauragės rajono savivaldybės administracijos ir UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centro yra TRAC, kuriam minėta sutartimi perduodamos KA surinkimo ir tvarkymo sistemos administravimo funkcijos, be kita ko, organizuoti VP konkursą atliekų vežėjui parinkti. TRATC suteikus prisijungimo duomenis prie Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos TRATC paskyros (prisijungimas prie TRATC paskyros CVPIS suteiktas STT Korupcijos prevencijos valdybos Korupcijos rizikos skyriaus vyresniajam specialistui vyresniajam agentui Tomui Motiekai 2022 spalio 6 d.), susipažinta su TRATC vykdyto viešojo pirkimo KA surinkimo Tauragės rajono savivaldybės teritorijoje ir jų transportavimo į atliekų apdorojimo įrenginius paslaugoms įsigyti dokumentacija. Nustatyta, jog 2020 m. lapkričio 23 d. TRATC direktorius įsakymu Nr. V-99 „Dėl viešųjų pirkimų komisijos sudarymo“ sudaro komisiją minėtam viešajam pirkimui organizuoti ir vykdyti. Pastebėtina, kad iš komisiją sudarančių aštuonių narių, trys komisijos nariai tarpusavyje yra susiję tiesioginio pavaldumo santykiais. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad šie komisijos narių tarpusavio tiesioginio pavaldumo ryšiai gali įtakoti jų priimamų sprendimų ir / ar atliekamų veiksmų objektyvumą ir / ar pagrįstumą, ir tai galėtų būti vertinama kaip rizikos veiksnys galintis paveikti minėtos komisijos veiklos nešališkumą. Taip pat, pastebėtina, kad duomenų apie patvirtintą minėtos komisijos darbo reglamentą ar kitą TRATC vidaus teisės aktą, reglamentuojantį VP komisijos veiklą bei VP komisijos narių konfidencialumo pasižadėjimus ir nešališkumo deklaracijas nebuvo pateikta, todėl nėra aišku, kaip TRATC savo veikloje užtikrina VPI 17 straipsnyje įtvirtintų lygiateisiškumo, nediskriminavimo ir skaidrumo principų laikymąsi, to paties įstatymo 21 straipsnio 2 dalies nuostatų dėl galimo interesų konflikto valdymo bei 19 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos nuostatos jog „Komisija dirba pagal ją sudariusios perkančiosios organizacijos patvirtintą darbo reglamentą <...>“ įgyvendinimą.

Pasiūlymas:

Atsižvelgiant į tai, siūlome detaliai reglamentuoti komisijos veiklą numatant komisijos sudarymo pagrindus, minimalų komisijos narių skaičių, jų rotacijos mechanizmą, komisijos narių teises ir pareigas, sprendimų priėmimo mechanizmą ir pan., be kita ko, užtikrinant, kad į komisijos sudėtį nebūtų paskirti tiesioginio pavaldumo santykiais susiję valstybės tarnautojai / darbuotojai. Taip pat, siūlome užtikrinti vykdomos interesų konfliktų kontrolės efektyvumą įstaigoje, pavyzdžiui įpareigojant tiesioginius asmenų, skiriamų pirkimų procedūroms vykdyti, vadovus ar kitą įgaliotą

asmenį, prieš paskiriant asmenis atlikti su pirkimais susijusių procedūrų, vykdyti privalomų pateikti deklaracijų / pasižadėjimų patikrą.

2.4.4. Šiaulių rajono savivaldybėje viešojo pirkimo Šiaulių rajono komunalinių atliekų surinkimo ir transportavimo paslaugoms pirkti komisijos nariai, susiję tarpusavyje tiesioginio pavaldumo santykiais, pirkimas atliktas neskelbiamų derybų būdu kreipiantis į vieną tiekėją, tinkamai nepagrindus tokio pirkimo būdo pasirinkimo.

Šiaulių rajono savivaldybė 2022 m. birželio 16 d. elektroninio pašto adresu tomas.motieka@stt.lt (per failų mainų programos nuorodą) pateikė informaciją, jog Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje nuo 2019 m. sausio 1 d. iki 2022 m. balandžio 30 d. komunalinių atliekų tvarkymo veiklą bei savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administravimą vykdė VšĮ Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras, o KA surinkimo paslaugos teikimą analizuojamu laikotarpiu vykdė UAB Kuršėnų komunalinis ūkis bei pateikė sutarčių, sudarytų su minėta įmone kopijas. 2022 m. rugsėjo 13 d. Šiaulių rajono savivaldybė raštu Nr. S-2425(3.24E) pateikė papildomą informaciją, be kita ko, dokumentų, susijusių su paslaugų pirkimu „Šiaulių rajono savivaldybės komunalinių atliekų surinkimas ir transportavimas į apdorojimui skirtas vietas“ (Nr. 500909), kurio pagrindu 2020 m. rugpjūčio 14 d. sudaryta Šiaulių rajono savivaldybės komunalinių atliekų surinkimo ir transportavimo į jų apdorojimo vietas (įrenginius) paslaugų teikimo sutartis Nr. VP1-283(3.67) / S-270¹⁶, kopijas. Susipažinus su Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. A-850 „Dėl Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 m. rugsėjo 14 d. įsakymo Nr. A-1110 „Dėl viešojo pirkimo komisijos Šiaulių rajono komunalinių atliekų surinkimo ir transportavimo paslaugoms pirkti sudarymo“ pakeitimo“ nustatyta, kad minėtu įsakymu patvirtintos VP komisijos sudėtyje trys iš numatytų šešių komisijos narių yra tarpusavyje susiję tiesioginio pavaldumo santykiais. Manytina, jog VP komisijoje dalyvaujant tiesioginio pavaldumo santykiais susijusiems asmenims gali būti įtakojamas atliekamų veiksmų ir priimamų sprendimų objektyvumas ir / ar gali kilti piktnaudžiavimo suteiktais įgaliojimais rizikos. Taip pat buvo pateikta Šiaulių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. liepos 14 d. patvirtinta paraiška atlikti aukščiau įvardintą pirkimą Nr. VP7-60(31.12). Susipažinus su šioje paraiškoje atlikti pirkimą nurodytais duomenimis, pastebėtina, kad „*Siekiant užtikrinti savalaikį nepertraukiamą gyventojų aptarnavimą pirkimas vykdomas neskelbtų derybų būdu.*“ numatyta kreiptis į vieną tiekėją. Tokia, pasirinkto VP vykdymo neskelbiamų derybų kreipiantis į vieną tiekėją būdo pagrindimo, argumentacija vertintina kritiškai, nes pirkimo paraiškos patvirtinimo metu galiojusio VPI aktualios redakcijos¹⁷ 71 straipsnyje yra įtvirtintos būtinos sąlygos, kuomet paslaugos

¹⁶ Informacija dėl susijusių aplinkybių vertinimo, pagal kompetenciją, perduota nagrinėti Viešųjų pirkimų tarnybai.

¹⁷ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.30614/hmksAhnMII>

gali būti perkamos neskelbiamų derybų būdu, tačiau minėto pagrindimo „savalaikio gyventojų aptarnavimo nepertraukiamumo“ sąlyga aukščiau įvardintame VPI straipsnyje nenumatyta. Manytina, kad argumentavimas dėl „savalaikio gyventojų aptarnavimo nepertraukiamumo“ taip pat, negalėtų būti grindžiamas VPI 71 straipsnio 1 dalies 3 punkto reikalavimais, „jeigu neišvengiamai būtina pirkimą atlikti ypač skubiai dėl įvykio, kurio perkančioji organizacija negalėjo numatyti, kai tokio pirkimo neįmanoma atlikti atviro, riboto konkurso ar skelbiamų derybų būdais šiame įstatyme nustatytais terminais. <...>“, nes 2017 m. rugpjūčio 16 d. Šiaulių rajono savivaldybės komunalinių atliekų surinkimo ir transportavimo į jų apdorojimo vietas (įrenginius) paslaugų teikimo sutarties Nr. VP1-230(3.67)/S-17-202-1 26 punkte yra numatytas konkretus šio sutarties galiojimo terminas – 3 metai nuo šios sutarties sudarymo dienos, todėl sutarties galiojimo pabaigos terminą t. y. 2020 m. rugpjūčio 16 d. buvo galima numatyti iš anksto ir pasiruošti vykdyti pirkimą kitu, konkurenciškai atviresniu, būdu, todėl manytina, jog nebuvo aplinkybių, nepriklaususių nuo Šiaulių rajono savivaldybės ir galėjusių įtakoti neskelbiamų derybų būdo pasirinkimą minėto pirkimo vykdymui. Taip pat, atkreiptinas dėmesys, kad paraiškoje vykdyti pirkimą yra numatyta maksimali planuojamos sudaryti sutarties vertė viršija 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB 4 straipsnio a, b ir c punktuose nustatytas ribas, todėl vadovaujantis paraiškos vykdyti pirkimą patvirtinimo dieną galiojusio VPI 4 straipsnio nuostatomis minėtas pirkimas laikytinas tarptautiniu viešuoju pirkimu, o to paties įstatymo 72 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta imperatyvi norma, jog „*Tarptautinis pirkimas neskelbiamų derybų būdu gali būti pradedamas tik gavus Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimą dėl tokio pirkimo būdo pasirinkimo.* <...>“ Duomenų apie gautą Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimą minėtą pirkimą vykdyti neskelbiamų derybų būdu, Šiaulių rajono savivaldybė nepateikė. Taip pat, pateiktuose šio pirkimo dokumentuose duomenų apie Šiaulių rajono savivaldybės savanoriško *ex ante* skaidrumo skelbimą, nerasta.

Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta, manytina, kad nepagrįstai pasirinkus pirkimą vykdyti neskelbiamų derybų būdu, galimai buvo pažeistos VPI 71 ir 72 straipsnių nuostatos bei neužtikrintas to paties įstatymo 17 straipsnyje įtvirtintų lygiateisiškumo, nediskriminavimo ir skaidrumo principų įgyvendinimas vykdant minėto pirkimo procedūras. Atkreiptinas dėmesys, kad Šiaulių rajono savivaldybės taryba 2020 m. lapkričio 17 d. sprendimu Nr. T-349 paveda UAB „Kuršėnų komunalinis ūkis“ teikti KA surinkimo ir transportavimo į jų apdorojimo vietas (įrenginius) paslaugas bei pritaria vidaus sandorio sutarties sudarymui su minėta įmone. Manytina, kad prieš sudarant vidaus sandorį, savivaldybei būtų tikslinga išsivertinti galimybes įsigyti KA tvarkymo paslaugas vykdant viešųjų pirkimų procedūras ir aktyviau vykdyti rinkos tyrimo procedūras, kad būtų užtikrinta galimų tiekėjų konkurencija ir sudaromos sąlygos įsigyti analogiškas paslaugas už konkurencingą kainą.

Pasiūlymas:

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlome Šiaulių rajono savivaldybėje įgyvendinti priežiūros procedūras, siekiant užtikrinti, kad į VP komisijos narius nebūtų paskiriami tarpusavyje tiesioginio pavaldumo santykiais susiję valstybės tarnautojai / darbuotojai. Taip pat, siekiant užtikrinti VPI 17 straipsnyje įtvirtintų lygiateisiškumo, nediskriminavimo bei skaidrumo principų laikymąsi vykdant VP, susijusius su KA tvarkytojo savivaldybėje parinkimu, siūlome minėtus pirkimus vykdyti atviresnę tiekėjų konkurenciją ir varžymąsi užtikrinančiais būdais, kad būtų išvengta bet kokio galimo konkurencijos sumažinimo nepagrįstai sudarant palankesnes sąlygas atskiriems tiekėjams.

2.4.5. Šilutės rajono savivaldybės viešųjų pirkimų komisijos nariai susiję tarpusavyje tiesioginio pavaldumo santykiais.

Šilutės rajono savivaldybė 2022 m. spalio 7 d. elektroniniu paštu tomas.motieka@stt.lt pateikė papildomą informaciją, susijusią su KA tvarkymo sistemos organizavimu ir administravimu Šilutės rajono savivaldybės teritorijoje. Šilutės rajono savivaldybė, be kita ko, nurodė, jog analizuojamu laikotarpiu t. y. nuo 2019 m. sausio 1 d. iki 2022 m. balandžio 30 d. viešųjų pirkimų procedūrų, susijusių su KA surinkimo, tvarkymo ir / ar vežimo paslaugų įsigijimu, nevykdė ir informavo, jog korupcijos rizikos analizės atlikimo metu, Šilutės rajono savivaldybės teritorijoje KA surinkimo ir tvarkymo paslaugos yra teikiamos vadovaujantis 2018 m. spalio 1 d. sudaryta Mišrių komunalinių atliekų surinkimo Šilutės rajono savivaldybės teritorijoje ir jų vežimo į apdorojimo įrenginius paslaugų viešojo pirkimo sutartimi Nr. R5-727 bei pateikė Šilutės rajono savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklių, patvirtintų Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2021 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. A1-155, taip pat, Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 birželio 5 d. įsakymo Nr. A1-649 „Dėl viešųjų pirkimų iniciatorių skyrimo“, Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 birželio 5 d. įsakymo Nr. A1-650 „Dėl pirkimo organizatorių skyrimo“ bei Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2019 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. A1-123 „Dėl nuolatinės viešųjų pirkimų komisijos sudarymo“ kopijas. Susipažinus su pastarojo įsakymo, kuriuo sudaroma Šilutės rajono savivaldybės Nuolatinė viešųjų pirkimų komisija ir patvirtinama jos darbo reglamentas, turiniu, nustatyta, kad į komisiją yra skiriami tiesioginio pavaldumo santykiais tarpusavyje susiję darbuotojai. Manytina, kad šie komisijos narių tarpusavio tiesioginio pavaldumo ryšiai gali įtakoti jų priimamų sprendimų ir / ar atliekamų veiksmų objektyvumą ir / ar pagrįstumą, ir tai galėtų būti vertintina kaip rizikos veiksnys galintis paveikti viešųjų pirkimų komisijos veiklos nešališkumą.

Pasiūlymas:

Atsižvelgiant į tai, siūlome Šilutės rajono savivaldybėje įgyvendinti priežiūros ir kontrolės procedūras, siekiant užtikrinti, kad į VP komisijos narius nebūtų paskiriami tarpusavyje tiesioginio pavaldumo santykiais susiję valstybės tarnautojai / darbuotojai.

2.5. Neužtikrinama pakankama asmenų, dalyvaujančių KA tvarkymo sistemų organizavime ir administravime, viešų ir privačių interesų derinimo kontrolė.

Deklaruojančių asmenų, kaip jie suprantami Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo (toliau – VPIDĮ) kontekste, privačių interesų atskleidimas yra ypatingai svarbus siekiant užtikrinti, kad priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams ir būtų užkirstas kelias kilti interesų konfliktams bei plisti korupcijai. Minėto įstatymo 3 straipsnyje įtvirtintos deklaruojančių asmenų pareigos, tarp kurių, be kita ko, pareiga teisės aktų nustatyta tvarka ir priemonėmis vengti interesų konflikto ir elgtis taip, kad nekiltų abejonių, kad toks konfliktas yra bei pareiga VPIDĮ nustatyta tvarka deklaruoti privačius interesus.

Susipažinus su Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos viešai teikiamais Privačių interesų registro (toliau – PINREG)¹⁸ duomenis, nustatyta:

ARATC vieno iš struktūrinių padalinių vadovo, kurio atžvilgiu taikytinos VPIDĮ 4 straipsnio 3 dalies 5 punkto nuostatos, privačių interesų deklaracija PINREG nerasta. Pastebėtina, kad ARATC vadovaujantį pareigas užimantis darbuotojas PINREG duomenimis savo privačius interesus deklaravo tik korupcijos rizikos analizės atlikimo metu t. y. 2022 m. spalio 26 d. Iki šios datos minėto darbuotojo privačių interesų deklaracija PINREG nerasta.

Kėdainių rajono savivaldybės administracijos vieno iš struktūrinių padalinių, kurio veiklos sritis susijusi su KA tvarkymo sistemos savivaldybėje organizavimu bei administravimu, valstybės tarnautojų M. B. ir R. K. privačių interesų deklaracijos PINREG nerastos. Pastebėtina, kad minėtas valstybės tarnautojas R. K. taip pat, dalyvauja ir KA tvarkymo paslaugos kokybės patikrinimuose. Pažymėtina, kad KRA išvados projekto derinimo metu, Kėdainių rajono savivaldybė pastebėjo, jog minėti asmenys M. B. ir R. K. savivaldybės administracijoje dirba pagal darbo sutartis ir nėra valstybės tarnautojai. STT naudojamų registų duomenimis¹⁹ R. K. valstybės tarnautoja dirba nuo 2019-05-20, o M. B. nuo 2020-10-12. Kitų duomenų / dokumentų, patvirtinančių minėtų asmenų darbuotojų statusą, savivaldybė nepateikė. Atsižvelgiant į R. K. vykdomą KA tvarkytojų kontrolę, siekiant visapusiško veiklos skaidrumo, rekomenduotume minėtam asmeniui deklaruoti savo privačius interesus.

¹⁸ Prieiga internete: <https://pinreg.vtek.lt/app/deklaraciju-paieska>, žiūrėta 2022-09-22, 2022-09-26, 2022-10-07 ir 2022-12-08.

¹⁹ žiūrėta 2022-12-27.

Atliekant korupcijos rizikos analizę, STT Analitinės antikorupcinės žvalgybos valdyba pateikė informaciją²⁰ dėl nustatytų atvejų, sietinų su galimu suinteresuotumu dėl palankių sprendimų priėmimo ar išskirtinių sąlygų sudarymo, taip pat su galimomis interesų konfliktų situacijomis.

Nustatyta, kad ARATC dirba sutuoktiniai, einantys vadovaujančias pareigas skirtinguose padaliniuose, taip pat, vienas jų yra šio subjekto pirkimų iniciatorius bei eina Alytaus miesto savivaldybės tarybos nario (2019-2023 m.) pareigas, o šio asmens artimas giminaitis eina Alytaus miesto savivaldybės administracijos vieno iš struktūrinių padalinių vadovo pareigas. Pastebėtina, kad vieno iš minėtų darbuotojų privačių interesų deklaracijos PINREG nerasta²¹.

Asmenims, galimai pažeidus VPIDĮ nuostatas, negali būti užtikrintas jų veiklos skaidrumas ir nešališkumas, o visuomenei gali kilti abejonių dėl jų atliekamų veiksmų objektyvumo, dėl to, galimas reputacinių rizikų atsiradimas įstaigoms bei savivaldos ir viso viešojo sektoriaus diskreditavimas.

Pasiūlymas:

ARATC ir Kėdainių rajono savivaldybei užtikrinti vykdomos interesų konfliktų kontrolės efektyvumą įstaigoje, sukuriant mechanizmą, paremtą asmenų, privalančių teikti privačių interesų deklaracijas VPIDĮ nustatyta tvarka, kontrole.

²⁰ 2022-11-25 tarnybiniu raštu Nr. L-01-12306

²¹ Prieiga internete: <https://pinreg.vtek.lt/app/deklaraciju-paieska>, žiūrėta 2022-12-08

3. MOTYVUOTOS IŠVADOS / PASTABOS

Išanalizavus Alytaus miesto savivaldybės, Jonavos, Kėdainių, Šiaulių, Šilutės bei Tauragės rajono savivaldybių veiklą susijusią su KA tvarkymo sistemų organizavimu ir administravimu, darytina išvada, kad šioje srityje yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

3.1. Kritinės antikorupcinės pastabos:

3.1.1. Savivaldybių teisinis reglamentavimas, susijęs su KA tvarkymo paslaugos kokybės kontrole ir galimų pažeidimų nagrinėjimu nėra aiškus ir sistemiškas, o tai apsunkina praktinį jo įgyvendinimą ir gali sudaryti sąlygas skirtingam jo nuostatų interpretavimui ir nevienareikšmiškam taikymui (motyvai išdėstyti 2.2. skirsnyje).

3.1.2. Tam tikrais atvejais savivaldybėse neužtikrinama efektyvi KA tvarkymo paslaugos kokybės priežiūra ir kontrolė, nes KA tvarkymo paslauga vertinama remiantis rodikliais, neturinčiais aiškiai apibrėžtų konkrečių verčių, į kurias atsižvelgus, būtų galima objektyviai nustatyti teikiamos paslaugos kokybę, be to, KA tvarkymo paslaugos kokybės kontrolės procesai nėra detaliam reglamentuoti, ne visais atvejais savivaldybių atstovai atlieka numatytus kokybės kontrolės patikrinimus ar dalyvauja vykdant KA tvarkytojų patikrinimus vietoje (motyvai išdėstyti 2.3. skirsnyje).

3.1.3. Ne visais atvejais užtikrinamas procedūrų, susijusių su konkursų, komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą teikiančiam atliekų tvarkytojui parinkti, organizavimu, skaidrumas bei šių procedūrų vykdymo kontrolė, nes tam tikrais atvejais į VP komisijas skiriami tiesioginio pavaldumo santykiais susiję komisijos nariai, dažnai pirkimus pasirenkama vykdyti neskelbiamų derybų būdu kviečiant tik vieną tiekėją, o tokio pirkimo būdo parinkimo motyvai vertintini kaip formalūs (motyvai išdėstyti 2.4. skirsnyje).

3.2. Kitos antikorupcinės pastabos:

3.2.1. Esantis teisinis reguliavimas ne visais atvejais įgalina savivaldybes pagal kompetenciją efektyviai vykdyti KA sektoriaus kontrolės funkcijas, nes nesant aiškiam priežiūros ir kontrolės funkcijų vykdymo atskyrimo tarp savivaldybės vykdomosios institucijos ir KA tvarkymo sistemos administratoriaus, tam tikrais atvejais, nebūtų išvengiama funkcijų dubliavimo (arba priešingai – minėtos funkcijos nebūtų efektyviai įgyvendinamos), o tai, manytina gali įtakoti neracionalų ir neefektyvų resursų naudojimą ir padidėjusią administracinę naštą KA tvarkytojui (motyvai išdėstyti 2.1. skirsnyje).

3.2.2. Netinkamai valdomi interesų konfliktai – neužtikrinama pakankama asmenų, dalyvaujančių KA tvarkymo sistemų organizavime ir administravime bei turinčių pareigą VPIDĮ numatyta tvarka deklaruoti privačius interesus, viešų ir privačių interesų derinimo kontrolė (motyvai išdėstyti 2.5. skirsnyje).

4. REKOMENDACINIO POBŪDŽIO PASIŪLYMAI²²

Siekdami sumažinti korupcijos rizikos veiksnių įtaką įstaigų veiklos srityse, susijusiose su KA tvarkymo sistemų organizavimu ir administravimu, teikiame įgyvendinti šiuos pasiūlymus pagal kompetenciją:

4.1. Pasiūlymai atsižvelgiant į kritines antikorupcines pastabas:

4.1.1. Alytaus miesto savivaldybei siūlytume:

4.1.1.1. užtikrinti savivaldybės vidinio teisinio reglamentavimo atitikimą aplinkos ministro 2012 m. spalio 23 d. įsakymu Nr. D1-857 „Dėl minimalių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimų patvirtinimo“ įsakymu patvirtintoms teisinio reguliavimo nuostatomis;

4.1.1.2. numatyti objektyviai įvertinamais kokybės kriterijais paremtą kontrolės mechanizmą bei detalai reglamentuoti atliekų vežėjo kontrolės procedūras, užtikrinant, be kita ko, su minėtais patikrinimais susijusių duomenų dokumentavimą ir atsekamumą;

4.1.1.3. teisinėmis / organizacinėmis priemonėmis užtikrinti VP komisijų nepriklausomumą, be kita ko, užtikrinant VP komisijos narių rotaciją, taip pat, užtikrinti Alytaus miesto savivaldybės atstovų dalyvavimą VP komisijos veikloje;

4.1.1.4. siekiant užtikrinti VPI 17 straipsnyje įvirtintą lygiateisiškumo, nediskriminavimo bei skaidrumo principų laikymąsi vykdant VP, susijusius su KA tvarkytojo savivaldybėje parinkimu, siūlome minėtus pirkimus vykdyti atviresnę tiekėjų konkurenciją ir varžymąsi užtikrinančiais būdais, kad būtų išvengta bet kokio galimo konkurencijos sumažinimo nepagrįstai sudarant palankesnes sąlygas atskiriems tiekėjams.

4.1.2. Jonavos rajono savivaldybei siūlytume:

4.1.2.1. užtikrinti savivaldybės vidinio teisinio reglamentavimo atitikimą aplinkos ministro 2012 m. spalio 23 d. įsakymu Nr. D1-857 „Dėl minimalių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimų patvirtinimo“ įsakymu patvirtintoms teisinio reguliavimo nuostatomis;

4.1.2.2. tobulinti vidinį teisinį reglamentavimą detalizuojant KA tvarkymo paslaugos teikimo kokybės vertinimo kriterijus bei numatant atitinkamų kriterijų reikšmingumą.

4.1.3. Kėdainių rajono savivaldybei siūlytume:

²² Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 str. 9 d. prašome, per tris mėnesius nuo šios analizės išvados gavimo dienos, viešai paskelbti savo interneto svetainėje informaciją, kaip yra ar bus įgyvendinami šioje išvadoje pateikti pasiūlymai, ir pateikti Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai nuorodą į šią informaciją.

4.1.3.1. užtikrinti savivaldybės vidinio teisinio reglamentavimo atitikimą aplinkos ministro 2012 m. spalio 23 d. įsakymu Nr. D1-857 „Dėl minimalių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimų patvirtinimo“ įsakymu patvirtintoms teisinio reguliavimo nuostatomis;

4.1.3.2. teisinėmis ir / ar organizacinėmis priemonėmis užtikrinti, kad skundžiamam subjektui nebūtų sudaryta galimybė nagrinėti skundus dėl jo paties veiksmų;

4.1.3.3. detaliai reglamentuoti KA tvarkymo paslaugos kokybės kontrolės procesą, įtvirtinant, be kita ko, konkrečiomis ribinėmis reikšmėmis pagrįstus kokybės vertinimo kriterijus, patikrinimus vykdančių asmenų nepriklausomumą ir jų rotacijos mechanizmą, taip pat numatant pavedimų tikrinti įforminimą, patikrinimų atlikimo terminus, minimalų patikrinimuose dalyvaujančių darbuotojų skaičių ir pan.;

4.1.3.4. vykdant VP, susijusius su KA tvarkytojo savivaldybėje parinkimus, minėtus pirkimus vykdyti atviresnę tiekėjų konkurenciją ir varžymąsi užtikrinančiais būdais, kad būtų išvengta bet kokio galimo konkurencijos ribojimo taip nepagrįstai sudarant palankesnes sąlygas atskiriems tiekėjams.

4.1.4. Šiaulių rajono savivaldybei siūlome:

4.1.4.1. konkretizuoti atitinkamus KA paslaugų kokybės vertinimo kriterijus įtvirtinant konkrečius pamatuojamus dydžius ir apibrėžiant jų reikšmingumą;

4.1.4.2. tobulinti savivaldybės vidaus teisinį reglamentavimą siekiant išvengti galimybių KA tvarkymo sistemos administratoriui vykdyti savo paties atliekamų funkcijų, numatytų Šiaulių rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse, kontrolę;

4.1.4.3. teisinėmis ir organizacinėmis priemonėmis sukurti mechanizmą, paremtą darbuotojų kontrole, siekiant užtikrinti savivaldybės atstovų dalyvavimą KA tvarkytojo kontroliniuose patikrinimuose, tinkamą šių patikrinimų dokumentavimą bei Nuolatinės komisijos, skirtos kontroliuoti Šiaulių rajono komunalinių (mišrių ir išrūšiuotų antrinių žaliavų), žaliųjų, kapinių ir viešųjų teritorijų atliekų surinkimo ir transportavimo paslaugų teikimą, veiklos vykdymo efektyvumą ir jos narių rotaciją;

4.1.4.4. įgyvendinti priežiūros procedūras, siekiant užtikrinti, kad į VP komisijos narius nebūtų paskiriami tarpusavyje tiesioginio pavaldumo santykiais susiję valstybės tarnautojai / darbuotojai;

4.1.4.5. siekiant užtikrinti VPĮ 17 straipsnyje įvirtintų lygiateisiškumo, nediskriminavimo bei skaidrumo principų laikymąsi vykdant VP, susijusius su KA tvarkytojo savivaldybėje parinkimu, siūlome minėtus pirkimus vykdyti atviresnę tiekėjų konkurenciją ir

varžymąsi užtikrinančiais būdais, kad būtų išvengta bet kokio galimo konkurencijos sumažinimo nepagrįstai sudarant palankesnes sąlygas atskiriems tiekėjams.

4.1.5. VšĮ Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centrui siūlytume detaliai reglamentuoti KA tvarkymo paslaugos teikėjo kontrolinių patikrinimų vykdymo tvarką, numatant patikrinimų atlikimo inicijavimo procedūras, minimalų patikrinimus vykdančių darbuotojų skaičių užtikrinant „keturių akių“ principo įgyvendinimą, šių darbuotojų rotacijos mechanizmą, duomenų, susijusių su patikrinimais dokumentavimą ir pan.

4.1.6. Šilutės rajono savivaldybei siūlome:

4.1.6.1. siekiant vykdyti efektyvią KA paslaugos teikimo kokybės kontrolę, techninėmis ir / ar organizacinėmis priemonėmis užtikrinti duomenų, susijusių su KA tvarkymo paslaugos teikimu, atsekamumą;

4.1.6.2. tobulinti vidinį teisinį reglamentavimą įtvirtinant KA tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės rodiklių bei kriterijų konkrečias skaitines ribines vertes ir nustatant šių verčių reikšmingumą;

4.1.6.3. detaliai reglamentuoti KA tvarkymo paslaugos kontrolės vykdymo procedūras bei teisinėmis ir organizacinėmis priemonėmis sukurti mechanizmą, paremtą darbuotojų kontrole, siekiant užtikrinti tinkamą KA tvarkymo paslaugos kontrolinių patikrinimų vykdymą bei šių patikrinimų dokumentavimą ir susijusios informacijos atsekamumą;

4.1.6.4. įgyvendinti priežiūros ir kontrolės procedūras, siekiant užtikrinti, kad į VP komisijos narius nebūtų paskiriami tarpusavyje tiesioginio pavaldumo santykiais susiję valstybės tarnautojai / darbuotojai.

4.1.7. Tauragės rajono savivaldybei siūlytume:

4.1.7.1. užtikrinti savivaldybės vidinio teisinio reglamentavimo atitikimą aplinkos ministro 2012 m. spalio 23 d. įsakymu Nr. D1-857 „Dėl minimalių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimų patvirtinimo“ įsakymu patvirtintoms teisinio reguliavimo nuostatomis;

4.1.7.2. tikslinti savivaldybės vidaus teisinio reguliavimo nuostatas, detaliai reglamentuojant KA tvarkymo paslaugos kontrolės vykdymo tvarką, be kita ko, numatant minėtos paslaugos kokybės vertinimo atlikimą remiantis konkrečiomis ribinėmis vertėmis pagrįstais kokybės rodikliais;

4.1.7.3. užtikrinti 2007 m. kovo 1 d. Koncesijos sutarties dėl Tauragės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos operatoriaus funkcijų vykdymo, sudarytos tarp Tauragės rajono savivaldybės administracijos ir UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centro, 23.1 papunkčio nuostatų įgyvendinimą;

4.1.8. UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centrui siūlome detaliai reglamentuoti viešųjų pirkimų komisijos veiklą numatant komisijos sudarymo pagrindus, minimalų komisijos narių skaičių, jų rotacijos mechanizmą, komisijos narių teises ir pareigas, sprendimų priėmimo mechanizmą ir pan., be kita ko, užtikrinant, kad į komisijos sudėtį nebūtų paskirti tiesioginio pavaldumo santykiais susiję valstybės tarnautojai / darbuotojai. Taip pat, siūlome užtikrinti vykdomos interesų konfliktų kontrolės efektyvumą įstaigoje, pavyzdžiui įpareigojant tiesioginius asmenų, skiriamų pirkimų procedūroms vykdyti, vadovus ar kitą įgaliotą asmenį, prieš paskiriant asmenis atlikti su pirkimais susijusių procedūrų, vykdyti privalomų pateikti deklaracijų / pasižadėjimų patikrą.

4.2. *Pasiūlymai atsižvelgiant į kitas antikorupcines pastabas:*

4.2.1. Aplinkos ministerijai, turint teisėkūros iniciatyvos teisę, siūlytume svarstyti galiojančio teisinio reglamentavimo pakeitimus, numatant griežtai apibrėžtą KA tvarkymo sistemų administratoriams priskiriamų funkcijų sąrašą bei KA tvarkymo paslaugos priežiūros ir kontrolės funkcijos priskyrimą išskirtinai savivaldybių kompetencijai.

4.2.2. ARATC ir Kėdainių rajono savivaldybei užtikrinti vykdomos interesų konfliktų kontrolės efektyvumą įstaigoje, sukuriant mechanizmą, paremtą asmenų, privalančių teikti privačių interesų deklaracijas VPIDĮ nustatyta tvarka, kontrole.

Direktoriaus pavaduotoja

Rūta Kaziliūnaitė

Tomas Motieka, tel. (8 635) 36 340, el. p. tomas.motieka@stt.lt

Rengėjo Tomo Motiekos, tiesioginis vadovas Domantas Lukauskas, tel. (8 656) 60933, el. p. domantas.lukauskas@stt.lt

Išvados dėl korupcijos rizikos analizės

1 priedas

ANALIZUOTŲ TEISĖS AKTŲ IR DOKUMENTŲ SĄRAŠAS

I. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI TEISĖS AKTAI:

1. 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB;
2. Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas;
3. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas;
4. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas;
5. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas;
6. Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymas;
7. Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymas;
8. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. 1138 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo“ (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. spalio 13 d. nutarimo Nr. 1473 redakcija).
9. Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 711 „Dėl vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių patvirtinimo“ (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 20 d. nutarimo Nr. 384 redakcija);
10. Atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. 217 „Dėl atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. spalio 9 d. įsakymo Nr. D1-831 redakcija);
11. Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutarties standartinės sąlygos, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. balandžio 12 d. įsakymu Nr. D1-254 „Dėl komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutarties standartinių sąlygų patvirtinimo“;
12. Komunalinių atliekų turėtojų registravimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. lapkričio 20 d. įsakymu Nr. D1-950 „Dėl komunalinių atliekų turėtojų registravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
13. Nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. D1-150 „Dėl nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą

rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašo patvirtinimo“;

II. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI IR VERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA:

1. Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas;
2. Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutarties standartinės sąlygos, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. balandžio 12 d. įsakymu Nr. D1-254 „Dėl komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutarties standartinių sąlygų patvirtinimo“;
3. Alytaus miesto savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintų Alytaus miesto savivaldybės tarybos 2013 m. birželio 27 d. sprendimu Nr. T-166;
4. Alytaus regiono komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymo bei stebėsenos ir kontrolės rodiklių ir jų kriterijų nustatymo tvarkos aprašas, patvirtintas UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centro direktoriaus 2014-08-05 įsakymu Nr. V-101.
5. Jonavos rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos Jonavos rajono savivaldybės tarybos 2021 m. rugpjūčio 5 d. sprendimu Nr. ITS-138;
6. Jonavos rajono komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymo bei stebėsenos ir kontrolės rodiklių ir jų kriterijų nustatymo tvarkos aprašas, patvirtintas Jonavos rajono savivaldybės tarybos 2014 m. rugsėjo 25 d. sprendimu Nr. 1 TS – 0266;
7. Kėdainių rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos Kėdainių rajono savivaldybės tarybos 2022 m. kovo 25 d. sprendimu Nr. TS-63;
8. Kėdainių rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymo tvarkos aprašas, patvirtintas Kėdainių rajono savivaldybės tarybos 2014 m. gruodžio 12 d. sprendimu Nr. TS-293;
9. Tauragės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos Tauragės rajono savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 18 d. sprendimu Nr.1-169;
10. Tauragės rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymo tvarkos aprašas, patvirtintas Tauragės rajono savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 18 d. sprendimu Nr.1-170;
11. 2021 m. birželio 14 d. Komunalinių atliekų surinkimo Tauragės rajono savivaldybės teritorijoje ir jų transportavimo į atliekų apdorojimo įrenginius paslaugų teikimo sutartis Nr. 21-4.34/27;

12. 2007 m. kovo 1 d. Koncesijos sutartis „Dėl Tauragės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos operatoriaus funkcijų vykdymo“, sudaryta tarp Tauragės rajono savivaldybės administracijos ir UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centro;
13. Šiaulių rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos Šiaulių rajono savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 3 d. sprendimu Nr. T-71;
14. 2017 m. rugpjūčio 16 d. Šiaulių rajono savivaldybės komunalinių atliekų surinkimo ir transportavimo į jų apdorojimo vietas (įrenginius) paslaugų teikimo sutartis Nr. VP1-230(3.67);
15. 2021 m. sausio 18 d. Šiaulių rajono savivaldybės komunalinių atliekų surinkimo ir transportavimo į jų apdorojimo vietas (įrenginius) paslaugų teikimo sutartis Nr. SRZ-12(3.54E);
16. Šilutės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2019 m. gruodžio 19 d. sprendimu Nr. T1-208;
17. Šilutės rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymo tvarkos aprašas, patvirtintas Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimu Nr. T1-2362;
18. Mišrių komunalinių atliekų surinkimo Šilutės rajono savivaldybės teritorijoje ir jų vežimo į apdorojimo įrenginius paslaugų viešojo pirkimo sutartis, sudaryta 2018 m. spalio 1 d. tarp Šilutės rajono savivaldybės administracijos ir UAB „Ecoservice Klaipėda“ Nr. R5-(4.1.5)-727;
19. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos Analitinės antikorupcinės žvalgybos valdybos 2022-11-25 tarnybiniu raštu Nr. L-01-12306 pateikta informacija;
20. Įstaigų atsakymai į 2022-08-17 raštą reg. Nr. 4-01-6709;
21. Kita įstaigų el. paštu tomas.motieka@stt.lt pateikta informacija;
22. Įstaigų interneto svetainėse skelbiama ir kita viešai pasiekiamą informacija.